BDO-BENCHMARK NEDERLANDSE GEMEENTEN 2023

RESULTATEN VERBETERD, STRUCTURELE ONZEKERHEID BLIJFT

Maatschappelijke opgaven vragen om helder meerjarenperspectief

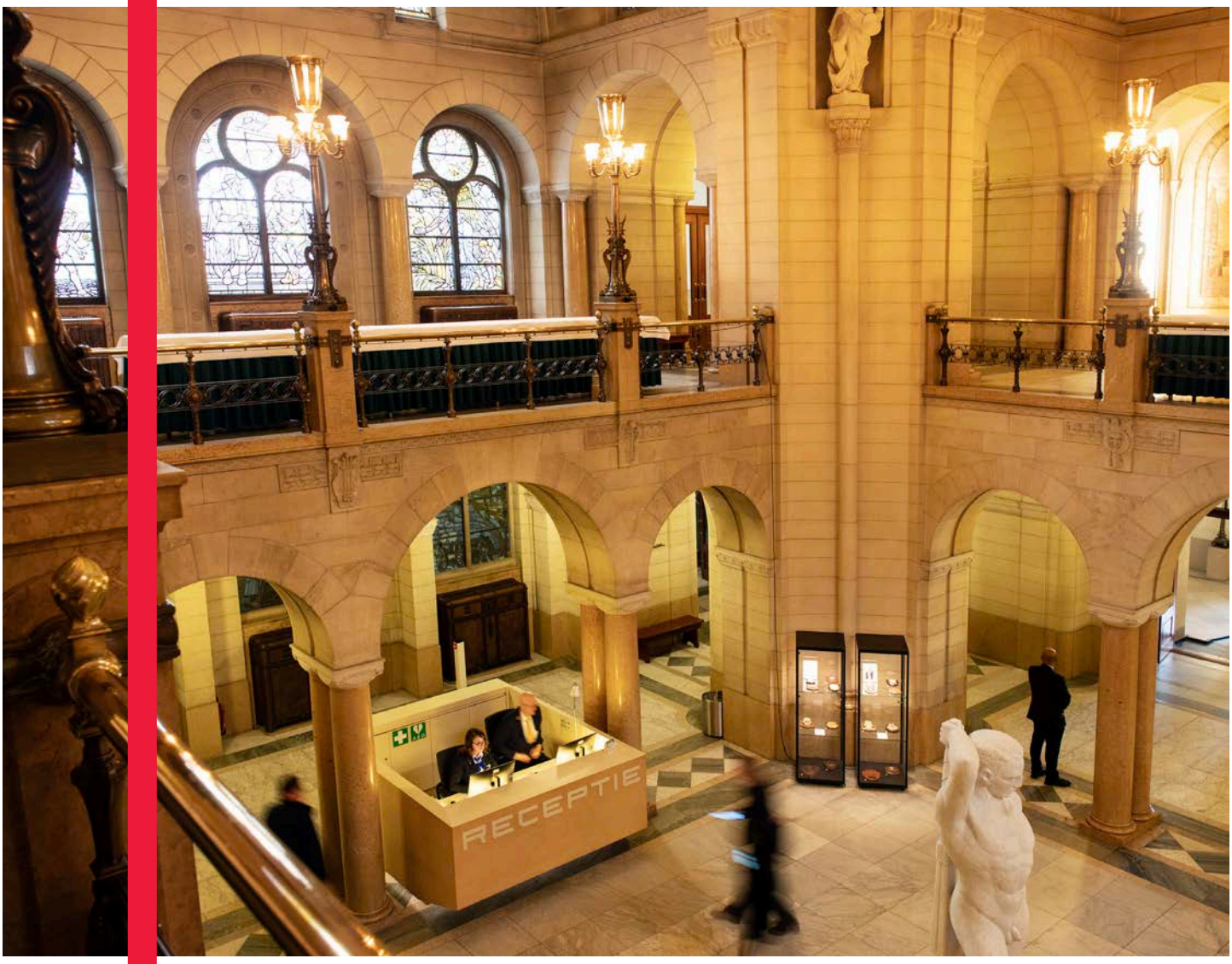

nieuwe
perspectieven

BDO

Inhoud

3 Voorwoord
4 Feiten & cijfers
10 Verkenning
12 Conclusies
18 Aanbevelingen
26 Aanleiding, aanpak en verantwoording van het onderzoek
30 Financiële performance
40 Terugblik
50 Rondetafeldiscussie
56 Begroting 2023
62 Financiële benchmark Nederlandse gemeenten van BDO
72 Branchegroep Overheid van BDO

8
Ahmed Aboutaleb, burgemeester Rotterdam

22
Kristel Lammers (NP RES) **en Daan Schut** (Alliander)

38
Henk Mensink, gemeentesecretaris / algemeen directeur gemeente Oss

44
Sven Breedijk, directeur Middelen en Control / concerncontroller gemeente Amsterdam

50
Rondetafelgesprek met **Willem van Duijn, Albert van Heijningen, Klaas de Vries, Marion van Tilborg en Martin Jonker**

Deze publicatie is zorgvuldig voorbereid en tot stand gekomen, maar is in algemene bewoordingen gesteld en bevat alleen informatie van algemene aard. De in deze publicatie opgenomen informatie kan komen uit algemeen verkrijgbare bronnen, zodat wij niet kunnen instaan of verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie en de wijze waarop deze informatie in de publicatie is verwerkt. Daarbij bevat deze publicatie geen advies voor concrete situaties, zodat uitdrukkelijk wordt afgeraden om zonder advies van een deskundige op basis van de informatie in deze publicatie te handelen, na te laten of besluiten te nemen. Voor het verkrijgen van een advies dat is toegesneden op uw concrete situatie, kunt u zich wenden tot BDO Accountants & Adviseurs of een van haar adviseurs. BDO Accountants & Adviseurs, de met haar gelieerde partijen en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelen, nalaten of het nemen van besluiten op basis van de informatie in deze publicatie.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op enige andere wijze, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

© BDO januari 2023

nieuwe inzichten

nieuwe perspectieven

Nu is er visie nodig

Het gaat financieel weer beter met gemeenten. Na jaren van tekorten en bezuinigingen, is er nu – mede dankzij extra bijdragen van het Rijk – meer financiële armslag. Het resultaat van alle gemeenten gezamenlijk over 2021 bedroeg € 1,8 miljard. Er is vaker geld over, maar dat is niet per se goed nieuws. Want vaak kon het geld ook niet uitgegeven worden, omdat het extra geld pas eind 2021 beschikbaar kwam. Ook de coronacrisis, tekorten bij leveranciers en tekorten op de arbeidsmarkt zorgden er voor dat werk bleef liggen. Dit zijn een paar van de conclusies uit de 'BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2023'. Ook dit jaar hebben we alle Nederlandse gemeenten weer langs de financiële meetlat gelegd en een ranking samengesteld.

Dit is het vijfde jaar dat we de benchmark voor gemeenten uitbrengen. In deze 'lustrumeditie' blikken we daarom ook terug. De afgelopen jaren leek de financiële positie voor veel gemeenten onhoudbaar te worden. Bij veel gemeenten liepen de tekorten op en het openbaar bestuur verschraalde.

Geld is op dit moment een minder groot probleem. Dat wil niet zeggen dat er geen uitdagingen meer zijn, want gemeenten bevinden zich in een complexe situatie. De grote maatschappelijke opgaven als woningnood, klimaatverandering en energietransitie vragen om betere en intensievere samenwerking tussen Rijk, gemeenten en andere partijen, zoals bijvoorbeeld netbeheerders. Ook is een helder langetermijnperspectief vanuit het Rijk op de bekostiging van die opgaven nodig. Dat ontbreekt nu. Vanaf 2026 zien veel gemeenten een tekort in hun meerjarenbegroting. Deze situatie is onwenselijk; juist nu is er visie nodig.

Wij realiseren ons dat achter de cijfers de échte verhalen van gemeenten schuilgaan. Daarom hebben wij verschillende gemeentelijke bestuurders en topambtenaren gevraagd om hun ervaringen met ons te delen. Waar worstelen ze écht mee? Wat valt mee, en wat tegen? Deze verhalen geven kleur en duiding aan de cijfers. En net als vorig jaar is er ook dit jaar een verslag van de rondetafeldiscussie met deelnemers die met elkaar in gesprek gaan over deze Benchmark Nederlandse gemeenten 2023. Al deze verhalen, gecombineerd met onze analyses, geven een mooi inzicht in hoe het staat met de financiële performance van gemeenten.

Wij wensen u veel leesplezier en waardevolle inzichten.

Rob Bouman
Voorzitter branchegroep Overheid van BDO
www.linkedin.com/company/bdo-nederland

'Het ontbreekt de gemeenten aan een duidelijk langetermijn-perspectief op de bekostiging van de grote maatschappelijke opgaven'

Rob Bouman

MEERDERHEID KLEURT GROEN

Het gezamenlijk resultaat van de gemeenten over 2021 bedroeg € 1,8 miljard. 78% van de gemeenten toont een overschot van in totaal € 2,1 miljard. 22% van de gemeenten heeft nog steeds te maken met een tekort van in totaal € 249 miljoen.

Opvallend is dat vooral het zuidelijk deel van Zuid-Holland rood kleurt. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de grote buffers van deze gemeenten vanwege de ontvangen Eneco-gelden in 2020. Een voor de hand liggende verklaring is dat de buffers gedeeltelijk zijn ingezet, met als gevolg een tekort in de jaarrekening, voor resultaatbestemming. Het feit dat deze gemeenten wel degelijk financieel gezond zijn (zie ranking op pagina 5) bevestigt dit idee.

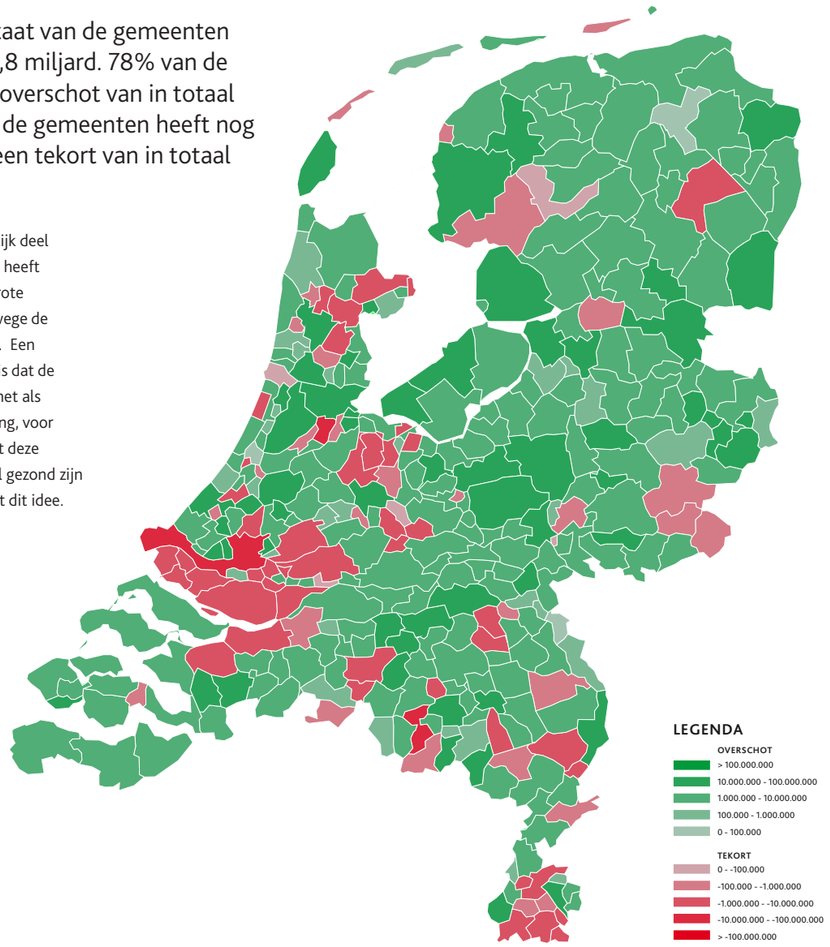

Ranking 2021*

* Deze ranking is gebaseerd op de gepubliceerde jaarcijfers van 352 gemeenten over 2021.

De financiële situatie van de Nederlandse gemeenten in één oogopslag: de kleuren op de kaart laten zien hoe elke gemeente scoort in haar eigen groottecategorie.

Trendrating 2018-2021*

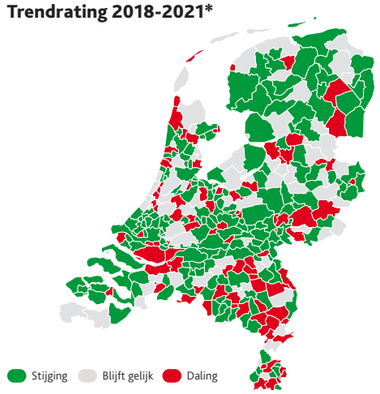

* Kijk voor de toelichting op de Trendrating op pagina 42.

We vergeleken het rapportcijfer 2021 met het gemiddelde cijfer over de periode 2018 tot en met 2021 – de meerjarenperformance. Ligt het rapportcijfer 2021 bijvoorbeeld hoger dan dit gemiddelde, dan betekent dit een **stijgende trend**, et cetera.

Grote verschillen per provincie

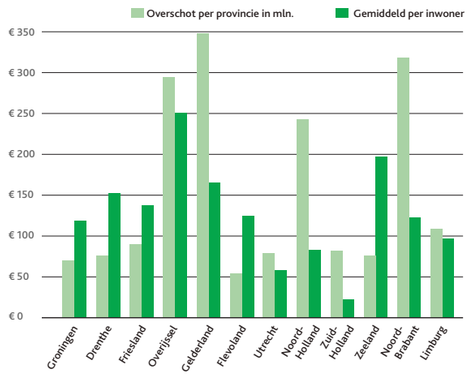

De hoogste overschotten per inwoner zijn met name zichtbaar in Overijssel, Zeeland en Gelderland. Hekkensluiters zijn de gemeenten in Noord-Holland met € 81 per inwoner, Utrecht met € 58 per inwoner en Zuid-Holland met € 22 per inwoner.

Schuldquote daalt verder, solvabiliteit neemt toe

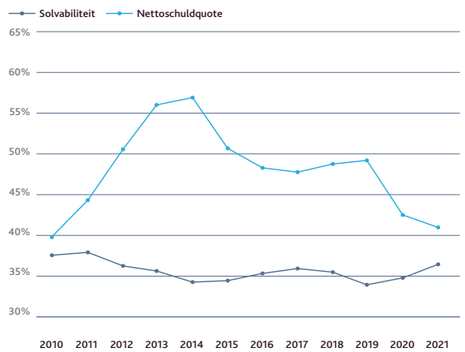

De gemiddelde solvabiliteit van gemeenten nam het afgelopen jaar met 1,6% toe naar 36,4% eind 2021. Het dieptepunt van solvabiliteit bevond zich in 2019, met een gemiddelde van 33,9%. De nettoschuldquote nam verder af van 42,1% eind 2020 naar 41,0% eind 2021.

De top 3 financieel meest gezonde gemeenten

	> 100.000		50.000-100.000		25.000-50.000		< 25.000	
1	Tilburg	224.459	Capelle aan den IJssel	67.188	Epe	33.257	Brielle	17.704
2	Amsterdam	882.633	Oosterhout	56.535	Noordoost-polder	48.048	Tubbergen	21.364
3	Zoetermeer	125.767	Leidschendam-Voorburg	76.659	Dronten	42.865	Someren	19.701

De 3 financieel minst gezonde gemeenten

	> 100.000		50.000-100.000		25.000-50.000		< 25.000	
1	Groningen	234.950	Barneveld	60.584	Bodegraven-Reeuwijk	35.752	Eemnes	9.450
2	Zaanstad	157.166	Purmerend	92.240	Utrechtse Heuvelrug	49.981	Vlieland	1.195
3	Emmen	107.856	Rijswijk	56.941	Eijsden-Margraten	25.857	Brummen	20.890

GEMEENTEN MET **>100.000** INWONERS

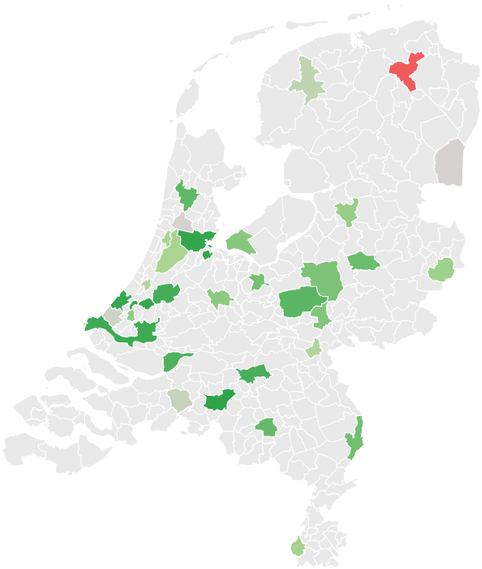

De categorie gemeenten met >100.000 inwoners telt 32 gemeenten met in totaal 6.637.103 inwoners (38% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 8,2. Dat is iets lager dan het landelijke gemiddelde van 8,3.

De hoogst scorende gemeente in deze categorie is **Tilburg** met een 10. De laagst scorende gemeente is **Groningen** met een 5,4.

GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

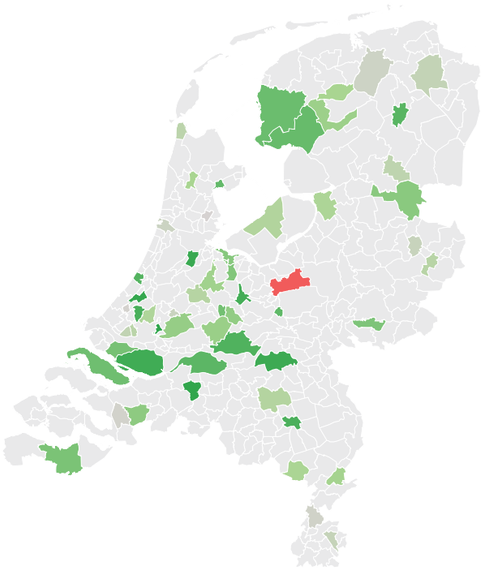

De categorie gemeenten met 50.000-100.000 inwoners telt 56 gemeenten met in totaal 3.809.799 inwoners (22% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 8,1. Dat is iets lager dan het landelijke gemiddelde van 8,3.

De hoogst scorende gemeente in deze categorie is **Capelle aan den IJssel** met een 10. De laagst scorende gemeente is **Barneveld** met een 5,1.

Financieel gezond — Financieel zwak

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

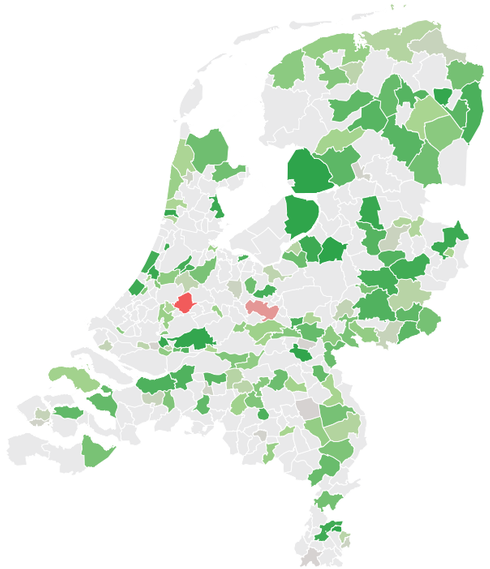

De categorie gemeenten met 25.000-50.000 inwoners telt 141 gemeenten met in totaal 5.033.213 inwoners (29% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 8,4. Dat is iets hoger dan het landelijke gemiddelde van 8,3.

De hoogst scorende gemeente in deze categorie is **Epe** met een 10. De laagst scorende gemeente is **Bodegraven-Reeuwijk** met een 4,2.

GEMEENTEN MET **<25.000** INWONERS

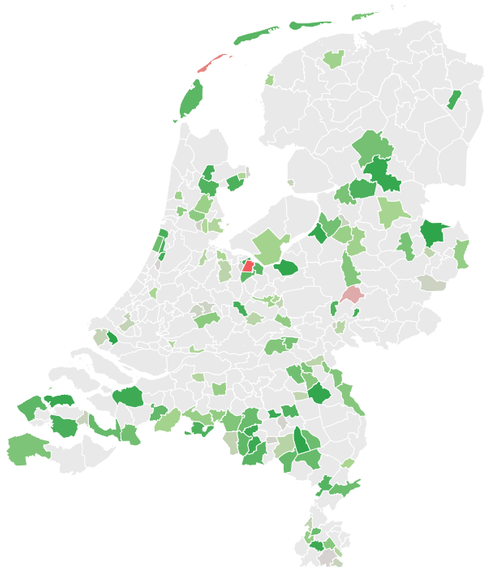

De categorie gemeenten met <25.000 inwoners telt 123 gemeenten met in totaal 2.118.927 inwoners (12% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 8,3. Dat is gelijk aan het landelijke gemiddelde.

De hoogst scorende gemeente in deze categorie is **Brielle** met een 10. De laagst scorende gemeente is **Eemnes** met een 4,7.

De financiële stabiliteit van de Nederlandse gemeenten in 2021: de kleuren op de kaart laten zien hoe elke gemeente scoort in haar eigen groottecategorie. Zie pagina 62 en verder voor de gedetailleerde ranking inclusief alle kengetallen per gemeente.

AHMED ABOUTALEB,
BURGEMEESTER ROTTERDAM

‘Beëindiging bekostigingssystematiek zorgt voor grote financiële onzekerheid’

Rotterdam scoort weer goed in onze benchmark. Ervaren jullie zelf ook een degelijke financiële performance?
‘Ja, onze financiële positie is solide. Daar wordt strak op gestuurd.’

Wij zien wel een (verwachte) stijging van de nettoschuldquote en daling van de solvabiliteit. Hoe verklaart u dat? En zullen die ontwikkelingen verder doorzetten?
‘Met de verkoop van de aandelen Eneco in 2020 is onze reservepositie sterk verbeterd, waardoor ook de solvabiliteit is gestegen.
Met de verkoopopbrengst zijn schulden afgelost, waardoor de nettoschuldquote daalde. Naarmate een groter deel van de verkoopopbrengst wordt aangewend voor maatschappelijke doeleinden, zal de gemeente weer meer geld moeten lenen. De solvabiliteit zal dan weer geleidelijk dalen en de nettoschuldquote geleidelijk stijgen, uiteraard binnen de normen voor het behoud van een degelijke financiële positie.’

Er komt steeds meer op het bordje van de gemeenten te liggen. Kunnen ze het takenpakket nog aan? Waar liggen de knelpunten?
‘Er zijn de afgelopen jaren inderdaad nogal wat extra taken aan gemeenten toebedeeld. In 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg. Dat heeft veel voeten in de aarde gehad, niet in de laatste plaats omdat het Rijk deze taken met een forse financiële korting heeft overgeheveld. En nog steeds hebben gemeenten moeite om de stijgende zorguitgaven te beheersen. De afgelopen jaren is er bovendien veel gevergd van gemeenten in de strijd tegen de coronapandemie en bij de opvang van vluchtelingen en asielzoekers. Tegelijkertijd staan gemeenten voor de uitdaging om de woningbouwproductie op te schroeven, de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verkleinen, de stad aan te passen aan een extremer klimaat, en om de groeiende armoede als gevolg van stijgende prijzen op te vangen.
Dit geeft druk op de organisatie, maar een grote gemeente als Rotterdam kan dit, met enige moeite, in organisatorisch opzicht wel aan. Voldoende steun vanuit het Rijk is echter onontbeerlijk, zowel in financieel opzicht als qua wet- en regelgeving.’

Biedt het Rijk voldoende handelingsperspectief om te investeren in langetermijnopgaven?
‘Het Rijk heeft aangekondigd dat gemeenten met ingang van 2026 op een andere wijze bekostigd worden. De huidige systematiek, waarbij de inkomsten van gemeenten meebewegen met de uitgaven van het Rijk, verdwijnt. Er is echter niet aangegeven welke systematiek hiervoor in de plaats komt, anders dan dat een groter deel van de inkomsten uit de heffing van lokale belastingen moet voortvloeien. Dit zorgt voor financiële onzekerheid. Deze wordt nu al gevoeld, omdat 2026 onderdeel is van de gemeentelijke meerjarenbegrotingen. De gesprekken over de bekostigingssystematiek en de beoogde verruiming van het lokale belastinggebied moeten dan ook op korte termijn tot duidelijkheid leiden. Daarbij kan het helpen om ze niet te veel met elkaar te verweven en ze los van elkaar te voeren. De huidige financiële onzekerheid maakt het voor gemeenten lastig om investeringen te doen die na 2025 tot lasten leiden. Tegelijkertijd zien we dat het Rijk, meer dan voorheen vanuit diverse fondsen eenmalig wil bijdragen aan investeringen, terwijl investeringen meestal tot structurele lasten voor gemeenten leiden.’

Ziet u de nieuwe Financiële-verhoudingswet als positieve impuls voor de verhouding Rijk-lokaal bestuur?
‘Het is goed om bestaande werkwijzen en systematiek periodiek tegen het licht te houden en te bezien of het beter kan. Maar laten we dat dan wel gezamenlijk doen. Voorkomen moet worden dat we tegenover elkaar komen te staan. Ik roep het kabinet op om het gesprek over de financiële verhoudingen samen met gemeenten te voeren. Rijk en gemeenten delen de verantwoordelijkheid voor het realiseren van een groot aantal maatschappelijke opgaven; eenzijdige besluitvorming door het Rijk past daar niet bij.’

ROTTERDAM
4/32 655.468

56,0%
20,9%
-2,7%
5,6%
102,0%

Legenda op pagina 27.

EEN KORTE VERKENNING

Het speelveld van gemeenten vanaf 2021

Het jaar 2021 is, net als de jaren daarvoor, opnieuw een veelbewogen jaar voor gemeenten. Afgezien van de COVID-19-pandemie die toen nog in volle gang was, nemen de maatschappelijke opgaven toe en houden ook de financiële verhoudingen en toekomstige wet- en regelgeving vanuit het Rijk de gemoederen bezig.

‘Burgers en bedrijven zijn steeds zelfredzamer en doen steeds meer online’

De maatschappelijke opgaven waar gemeenten een belangrijke bijdrage aan moeten leveren, zijn niet mals. Afgezien van de al bestaande opgaven binnen het sociaal domein en de jeugdzorg, is er om te beginnen de energietransitie, één van de grootste maatschappelijke vraagstukken van deze tijd. Gemeenten staan onder andere voor de opgave om in 2050 de gebouwde omgeving aardgasvrij te maken. Nederland moet vanaf dan een klimaatneutrale samenleving zijn. Het doel is duidelijk, de weg ernaartoe niet. Ook hebben lokale overheden de handen vol aan het realiseren van natuurherstel en het terugdringen van de stikstofuitstoot. In combinatie met het aanjagen van de woningbouw is dat een enorme puzzel. Landelijk gezien is er een tekort van 390 duizend woningen, blijkt uit de Atlas voor gemeenten 2022 van Atlas Research. De woningbouwopgave betreft tot 2030 dan ook ruim 1 miljoen nieuwe woningen. Ook de opvang van vluchtelingen en asielzoekers houdt gemeenten bezig. De opvang- en noodlocaties zijn overvol, terwijl de instroom door blijft gaan.

Uitdagingen voor de gemeentelijke organisatie: krappe arbeidsmarkt en impact van een toenemende digitalisering

Een andere steeds groter wordende uitdaging betreft de krapte op de arbeidsmarkt. Dat maakt het voor gemeenten al lastig om de reguliere taken uit te voeren, laat staan de vele nieuwe opgaven die op ze afkomen. Ook staan gemeenten voor de steeds grotere impact van de informatiesamenleving en digitalisering. Burgers en bedrijven zijn steeds zelfredzamer en doen steeds meer online. Ook gemeenten kunnen en moeten meer gebruik gaan maken van de kansen van digitalisering in beleid, opgaven en (efficiëntere) dienstverlening. En dat in een omgeving waarin beveiliging en privacy van data en persoonsgegevens cruciaal zijn.

Financieel perspectief vanaf 2026 onzeker

Het kabinet heeft via het coalitieakkoord de gemeenten een goede financiële basis geboden voor de periode tot en met 2025. Er zijn voor die periode extra middelen aan het gemeentefonds toegevoegd en de opschalingskorting is naar achteren geschoven. De extra middelen zijn niet structureel, wat het perspectief vanaf 2026 onzeker maakt. De terugval in de omvang van het gemeentefonds vanaf 2026 is in gemeenteland omgedoopt tot ‘het ravijn’. De vergoeding voor de volumegroei over de jaren 2023-2025 van € 3,3 miljard vervalt dan. Gemeenten verliezen hiermee de ruimte om volumegroei (meer inwoners en/of vraag naar dienstverlening) op te vangen. Het Rijk lost dit in 2026 eenmalig op door een toevoeging van € 1,8 miljard aan het gemeentefonds. Wat de omvang van het gemeentefonds is na 2026 blijft vooralsnog gissen. De begrotingen 2026 van gemeenten voorspellen een gezamenlijk tekort van € 600 miljoen en 60% van de gemeenten komt dan in het rood. Deze financiële onzekerheid maakt het voor gemeenten lastig om structureel beleid te maken of te investeren in de maatschappelijke opgaven die er zijn.

Financiële verhoudingen herzien

Het kabinet heeft bij het coalitieakkoord aangekondigd dat de financiële verhoudingen tussen Rijk en decentrale overheden worden herzien. In hoeverre daarmee ‘het ravijn’ wordt overbrugd, is vooralsnog niet duidelijk. De financiële uitgangspunten voor een nieuw stelsel gaan over een goede balans tussen opgaven, taken en middelen, meerjarige financiële stabiliteit, inzet van de transitiefondsen en de eventuele uitbreiding van het lokale belastinggebied. Het nieuwe stelsel gaat echter om meer dan alleen geld. Het gaat ook over de versterking van de interbestuurlijke samenwerking en reductie van de administratieve lasten. Dat is goed nieuws.

Eén overheid

Het kabinet wil bij de grote maatschappelijke opgaven samen met medeoverheden optrekken. Deze gedachte van één overheid zien wij als een belangrijke pijler onder de versterking van de interbestuurlijke samenwerking. Dit voor zover beide overheden ook bereid zijn samen mee- en tegenvallers op te vangen als het gaat om maatschappelijke opgaven.

Uitvoeringstoets decentrale overheden

Voor invoering van nieuw rijksbeleid en het neerleggen van taken bij lokale overheden moet voortaan eerst een uitvoeringstoets decentrale overheden (UDO) komen, heeft minister Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties laten weten. ‘Het is noodzakelijk dat de opgaven waarvoor medeoverheden staan en de middelen die ze tot hun beschikking hebben in balans zijn. Ik zie het als mijn verantwoordelijkheid erop toe te zien dat medeoverheden in staat zijn hun taken naar behoren uit te voeren’, schrijft de minister in haar hoofdlijnenbrief. Een uitvoeringstoets geeft duidelijkheid over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van beleid en geeft al tijdens de planningsfase inzicht in het draagvlak, de financiering en administratieve gevolgen ervan. Een uitvoeringstoets kan een krachtig middel zijn bij het versterken van de interbestuurlijke samenwerking.

Samenwerken

Willen gemeenten een rol van betekenis spelen bij de verschillende maatschappelijke opgaven, dan zullen ze meer dan ooit moeten samenwerken met medeoverheden en andere partijen. Maar bijvoorbeeld ook met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie (RES) is een voorbeeld van zo’n samenwerkingsverband. Dit programma ondersteunt de regio’s bij het maken van een regionale energiestrategie. Maar ook op andere thema’s zullen gemeenten de handen ineen moeten slaan omdat de opgaven eenvoudigweg te omvangrijk en te complex zijn.

- De energietransitie, één van de grootste maatschappelijke uitdagingen van deze tijd.
- De extra middelen zijn niet structureel, wat het perspectief vanaf 2026 onzeker maakt.
- Het nieuwe stelsel financiële verhoudingen gaat om meer dan alleen geld.

CONCLUSIES

Financieel gaat het beter

Gemeenten in Nederland hebben in 2021 meer financiële armslag gekregen. Tegelijkertijd worden de maatschappelijke uitdagingen steeds complexer. En het financiële toekomstperspectief is onzeker. Wat betekent dit per saldo voor de financiële gezondheid van gemeenten? BDO legde wederom alle gemeenten langs de meetlat. In dit hoofdstuk leest u de belangrijkste conclusies.

Terugkijkend is 2021 in financieel opzicht voor veel gemeenten bepaald geen slecht jaar. Acht op de tien gemeenten sloten af met een positief resultaat. Het resultaat van alle gemeenten gezamenlijk was € 1,8 miljard, terwijl dit over 2020 nog € 0,5 miljard was, exclusief de eenmalige resultaten van € 4,1 miljard als gevolg van de verkoop van Eneco-aandelen.

Bij 77% van de gemeenten was er in 2021 sprake van een overschot van totaal € 2,1 miljard. Daartegenover had 22% van de gemeenten nog steeds te maken met een tekort. Het gezamenlijke tekort van deze gemeenten bedraagt € 247,5 miljoen. Het verbeterde resultaat hangt sterk samen met de stijging van de algemene uitkering van het Rijk. De structurele exploitatieruimte en de solvabiliteit van gemeenten zijn hierdoor toegenomen en rigoureuze bezuinigingen lijken daarmee voorlopig van de baan. Dat is goed nieuws.

Maar deze cijfers geven niet het volledige beeld. Een kanttekening die we bij de resultaten plaatsen, is dat het overschot voor een belangrijk deel is veroorzaakt doordat het geld niet uitgegeven kon worden. Een deel van de extra rijksmiddelen is pas eind 2021 beschikbaar gekomen en kon in 2021 niet meer worden besteed. Ook vanwege corona, tekorten bij leveranciers of personele tekorten bleef geld liggen. Financieel gezien is er dan geld over, maar maatschappelijke vraagstukken en ambities blijven bestaan. En die vraagstukken lopen nog jaren door. Het onzekere financiële toekomstperspectief en het miljardentekort dat de begrotingen voor het jaar 2026 voorspellen, helpen daarbij niet.

Vrijwel alle gemeenten scoren een voldoende

In 2021 waren er 352 gemeenten. Slechts vijf gemeenten (1%) daarvan scoren volgens onze ranking een onvoldoende. Dit zijn Groningen, Barneveld, Bodegraven-Reeuwijk, Vlieland en Eemnes. De andere gemeenten (99%) in onze ranking scoren een voldoende. Dat komt omdat er ondanks de complexe vraagstukken vaak nog wel voldoende buffers aanwezig zijn om

'Acht op de tien gemeenten sloten af met een positief resultaat'

‘Het overschot is voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat het geld niet uitgegeven kon worden’

tekorten (tijdelijk) op te vangen. Onze scores en ranking zijn gebaseerd op de kengetallen en signaleringswaarden die provincies gebruiken voor het financieel toezicht. In onze ranking tellen solvabiliteit (eigen vermogen en buffers) en de nettoschuldquote (schuldpositie) zwaar mee.

De rapportcijfers stijgen

In onze ranking maken we onderscheid tussen gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, gemeenten met een inwoneraantal tussen de 50.000 en 100.000, gemeenten met inwoneraantallen tussen de 25.000 en 50.000 en gemeenten met een inwoneraantal kleiner dan 25.000. Over al deze categorieën valt op dat het gemiddelde rapportcijfer iets toeneemt. Het gemiddelde rapportcijfer voor alle gemeenten tezamen bedraagt een 8,3, terwijl dit vorig jaar nog een 8,0 was. De verschillen in rapportcijfers tussen de verschillende groottecategorieën zijn overigens verwaarloosbaar.

Provinciale verschillen zijn groot

De verbeterde resultaten zijn met name zichtbaar bij gemeenten in Overijssel, Zeeland en Gelderland. Koploper zijn de gemeenten in Overijssel met een gemiddeld overschot per inwoner van € 252. Daarna volgen Zeeland met een overschot van € 197 per inwoner en Gelderland met € 165 per inwoner. Hekkensluiters zijn gemeenten in Noord-Holland met € 82 per inwoner, Utrecht met € 58 per inwoner en Zuid-Holland met € 22 per inwoner. Bij gemeenten in Flevoland en ook in Groningen is er geen enkele gemeente met een tekort. In Drenthe en ook in Overijssel is er slechts één gemeente met een tekort. In Limburg zijn de tekorten groter. Maar liefst 39% van de gemeenten, oftewel 12 van de 31 gemeenten, heeft hier een tekort. Een eenduidige verklaring hiervoor is vooralsnog niet te geven.

Solvabiliteit neemt toe maar is bij een op de zeven gemeenten nog steeds risicovol

Eind 2021 is de gemiddelde solvabiliteit van gemeenten 36,4%. Dat is een stijging ten opzichte van eind 2020. Toen was de solvabiliteit nog 34,8% en dat percentage was voornamelijk een gevolg van de verkoop van Eneco-aandelen. Het gezamenlijk resultaat van gemeenten was in 2021 € 1,8 miljard waardoor de solvabiliteit verder kon stijgen. Maar niet alle gemeenten staan er even goed voor. Eén op de zeven gemeenten heeft een solvabiliteit van minder dan 20%. Als een gemeente onder dit percentage scoort, wordt dit beschouwd als risicovol. Vorig jaar was dit nog één op de vijf gemeenten.

Nettoschuldquote daalt verder

De schuldpositie van gemeenten daalde in 2021 verder naar 41%. In 2020 was deze nog 42% en het jaar daarvoor nog 49%. De nettoschuldquote wordt berekend door het totaal van de schulden af te zetten tegen de totale baten. De baten zijn met ingang van 2020 fors toegenomen, onder andere als gevolg van de tijdelijke Tozo-regeling (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) die met ingang van 2020 haar intrede deed. Doordat de baten toenemen, wordt de relatieve schuldpositie kleiner. De verdere afname in 2021 is te verklaren door een lagere schuldpositie.

Grote verschillen in nettoschuldquote tussen provincies

Op provinciaal niveau zien we grote verschillen tussen de nettoschuldquotes van gemeenten. De grootste dalers zijn gemeenten in met name de provincie Groningen (van 49% naar 41%) en in Overijssel waar de nettoschuldquote daalde van 48% naar 40% De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat sprake is van hogere baten en een schuldpositie die beperkt wijzigt. Hierdoor daalt de relatieve schuldpositie.

Structurele exploitatieruimte is meer dan verdubbeld

In 2019 hadden gemeenten nog grote moeite om hun exploitatie structureel sluitend te krijgen. In 2020 lukte dit beter met een overschot van 1,3%. Over 2021 is het beeld nóg rooskleuriger, omdat de gemiddelde exploitatieruimte uitkomt op 2,8%. Deze stijging komt als geroepen. De verhoogde structurele exploitatieruimte is vooral zichtbaar bij gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners. Daar bedroeg de structurele exploitatieruimte over 2020 nog 0,4% terwijl deze in 2021 steeg naar 2,2%.

De belastingcapaciteit van gemeenten neemt af

In 2021 is de gemiddelde belastingcapaciteit van gemeenten, groot of klein, over de gehele linie gedaald. Grotere gemeenten scoren gemiddeld genomen beter dan kleinere gemeenten, blijkt uit ons onderzoek. Zij hebben daardoor meer ruimte om belastingen te verhogen om zo meer inkomsten te genereren in tijden dat dat nodig is dan kleinere gemeenten dat kunnen.

Begrotingen zijn onvoldoende voorspelbaar

De begrote tekorten van gemeenten wijken fors af van de realiteit. Vooraf verwachtte bijna 80% van de gemeenten tekorten in 2021, maar uiteindelijk blijkt uit de jaarrekeningen 2021 dat maar 23% van de gemeenten (82) tekorten heeft gehad. De verschillen zijn groot en hebben deels ook te maken met de onvoorspelbare en late bijdragen van het Rijk via de algemene uitkering. De voorspellende waarde van de begroting is daarom onvoldoende. Dit maakt het voor gemeenten extra moeilijk om keuzes te maken en te sturen.

Investeringen van gemeenten blijven achter

Uit recente publicatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) blijken de investeringen in wegen, scholen en andere gemeentelijke voorzieningen achter te blijven ten opzichte van de totale baten. Dit houdt zonder twijfel verband met de oplopende financiële tekorten in de afgelopen jaren en de bezuinigingen die gemeenten noodgedwongen in gang hebben gezet. Dit alles werd in 2020 en 2021 nog eens versterkt door de impact van corona. Zoals vorig jaar ook door ons aangegeven, heeft dat een verschralend effect op de voorzieningen en het lokale bestuur van de gemeenten.

Grondposities van grotere gemeenten nemen af

Vanaf 2013 zien we dat de ratio grondexploitatie jaarlijks daalt. In 2021 was deze nog 8,7%. In 2021 zien we een verdere daling naar 7,7%. De daling zien we vooral bij gemeenten met tussen de 25.000 en 50.000 inwoners. Daar daalt de ratio grondexploitatie van 9,2% naar 7,4%.

‘De schuldpositie van gemeenten daalde in 2021 verder naar 41%’

‘Grote gemeenten hebben meer ruimte om de belastingen te verhogen’

Toename specifieke uitkeringen en administratieve lasten

Naast algemene uitkeringen ontvangen gemeenten in toenemende mate specifieke uitkeringen (SPUK). SPUKs zijn geoormerkte uitkeringen waarbij het bestedingsdoel vaststaat. Zo is in het nieuwe regeerakkoord aangekondigd dat er extra middelen komen voor het Klimaatfonds, Nationaal Groeifonds, Stikstoffonds en nieuwe woningen vanuit het Mobiliteitsfonds. Voor deze vorm van uitkeringen geldt een verzwaarde verantwoordingsplicht in de jaarrekening met daarbij een gerichte accountantscontrole (Single Information, Single Audit). Hoewel een SPUK niet de voorkeur verdient vanwege de toegenomen verantwoordingslasten, zien we dat meer middelen op deze manier moeten worden verantwoord. Dit blijkt ook uit de volgende grafiek, ontleend aan de Kamerbrief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 17 mei 2022 inzake het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2021.

Specifieke uitkeringen (SPUKs), aantal en financiële omvang (2009-2021)

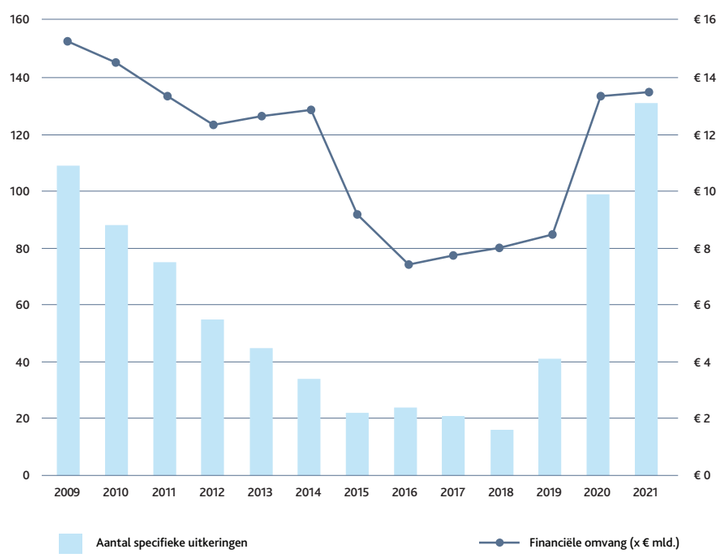

De reden dat meer middelen worden aangemerkt als SPUK is omdat bij het maken van (wederkerige) bestuurlijke afspraken bij uitkeringen tussen Rijk en gemeenten automatisch ook sprake moet zijn van een specifieke uitkering. En dus is er ook vaker sprake van stringentere verantwoordingseisen. Voor veel gemeenten was in 2021 sprake van een significante toename van het aantal regelingen en daarmee ook een toegenomen lastendruk.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) heeft een adviesrapport uitgebracht over het uitkeringsstelsel waarin wordt aanbevolen de verantwoordingslasten te verminderen. Ook BDO heeft in 2022 onderzoek gedaan naar optimale regionale bekostiging genaamd “Denkrichtingen vanuit de praktijk”. De uitwerking hiervan is nog onderhanden.

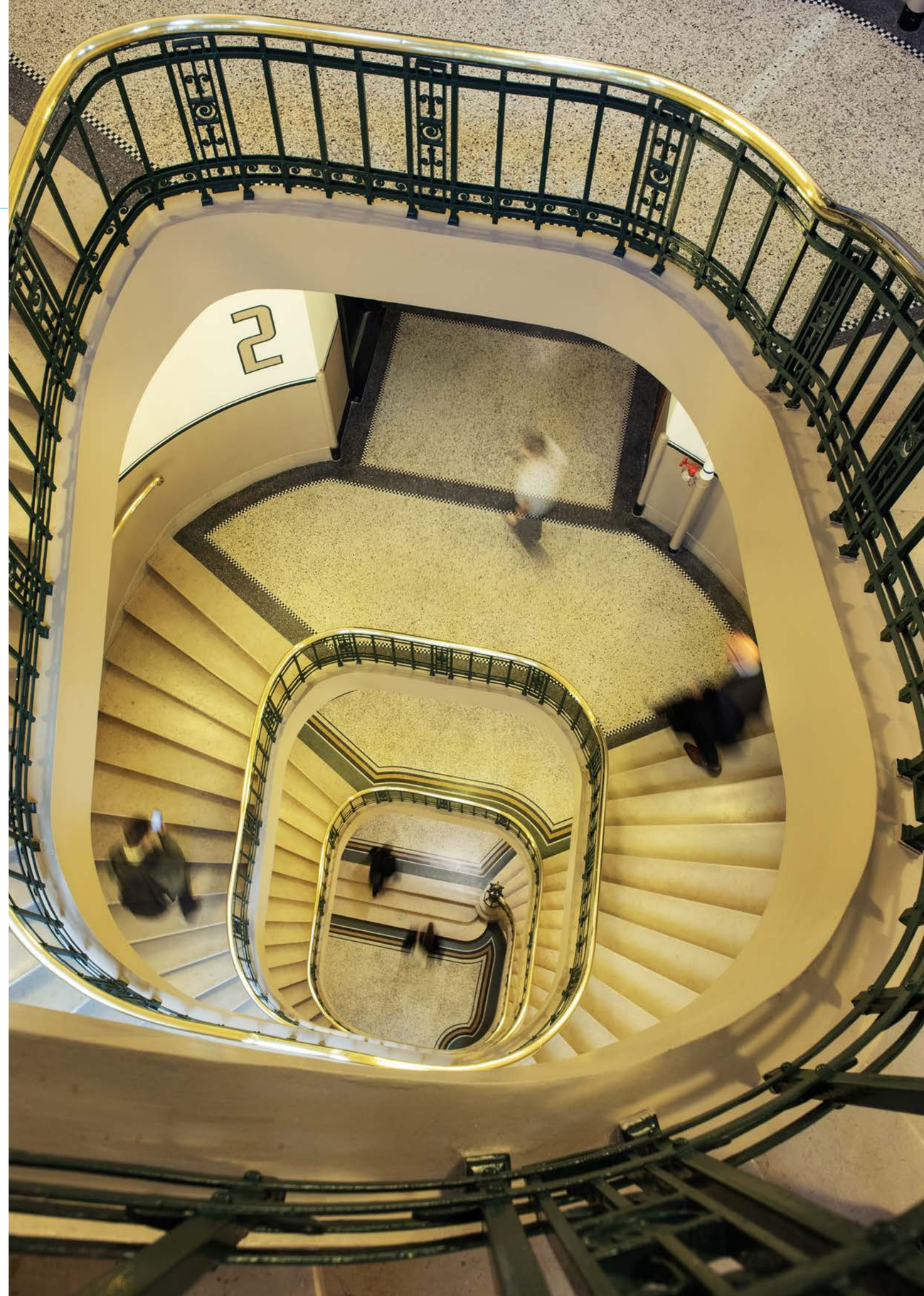

AANBEVELINGEN

Rijk en gemeenten samen aan zet om meer publieke waarde te realiseren

Gemeenten hebben behoefte aan financiële stabiliteit en zekerheid. Een herziening van de financiële verhoudingen moet daar voor zorgen. Geld is daarbij niet het enige middel. Ook betere samenwerking versterkt de publieke waarde van de overheid als geheel. Rijk en gemeenten zijn samen aan zet.

Wat hebben gemeenten nodig om publieke waarde op het gebied van energietransitie, woningnood, digitalisering, vluchtelingen- en asielzoekersopvang en Wmo en jeugdzorg zeker te kunnen stellen? Dat was de centrale vraag bij het formuleren van onze aanbevelingen. Daarbij kijken we in deze jubileumeditie vijf jaar terug. Geld is uiteraard een randvoorwaarde bij het borgen van de publieke waarde, maar zeker niet het enige middel. Hierna bieden wij een aantal handvatten die wat ons betreft kunnen bijdragen aan het realiseren van publieke waarde. Onze aanbevelingen zijn mede gebaseerd op de ervaring van BDO in het veld en de rondetafeldiscussie (zie pag. 50). Ook hebben we ons laten inspireren door het rapport “Naar nieuwe vormen van decentraal bestuur” (2021) van D.J. Elzinga.

Langetermijnvisie nodig

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven. Deze opgaven vragen om een meer uitgewerkte langetermijnvisie en perspectief om effectief te kunnen sturen. Veelal ontbreekt zo’n langetermijnvisie waardoor het langer duurt voordat vraagstukken worden opgepakt en vindt samenwerking nog onvoldoende plaats. Deze visie gaat ook over de vraag hoe de executiekracht van de overheid als geheel kan worden versterkt. Een langetermijnvisie en het als één overheid optreden, of het nu gaat om plezierige of minder plezierige boodschappen, draagt in onze optiek bij aan duidelijkheid over en steun voor het beleid vanuit de samenleving.

‘Ook het Rijk zou bij grote thema’s vaker domeinoverstijgend vanuit de opgave kunnen werken’

‘De langetermijnvisie biedt de handvatten om middelen te verbinden aan de opgaven’

Werk vanuit de opgaven

Gemeenten, provincies en andere partijen werken steeds vaker opgavegericht en willen daarmee bereiken dat de problemen van de burgers centraal staan. De krachten worden gebundeld om gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen. Ook het Rijk zou bij grote thema’s veel vaker domeinoverstijgend vanuit de opgave kunnen werken. Departementale silo’s worden dan losgelaten en in plaats daarvan kan het Rijk brede teams samenstellen met kennis van een bepaalde maatschappelijke opgave. Hiermee kan Nederland integraal, vanuit de opgave, doelstellingen realiseren.

Koppel middelen aan de langetermijnvisie

De langetermijnvisie moet handvatten bieden om middelen te verbinden aan de opgaven. Of dat nu via transitiefondsen gaat of via het gemeentefonds, deze koppeling schept duidelijkheid over de financiële kaders. Ad-hocfinanciering van grote opgaven wordt zo voorkomen. Vervolgens kunnen gemeenten doen wat ze in deze tijd moeten doen: keuzes maken gebaseerd op de langetermijnvisie en middelen en de specifieke situatie in de eigen gemeente.

Wees realistisch over wat gemeenten kunnen

Gemeenten hebben ten opzichte van de grote maatschappelijke opgaven beperkte capaciteit beschikbaar, zeker de kleine en middelgrote gemeenten. Het personeelstekort is groot en dit heeft onherroepelijk effect op de slagkracht en de dienstverlening van gemeenten. Dit, terwijl de bijdrage van gemeentelijke organisaties juist zo nodig is om de grote vraagstukken die er liggen op te pakken. Gemeenten moeten nieuwe woningen bouwen om de woningnood een halt toe te roepen, maar waterbedrijven waarschuwen dat het watersysteem tegen zijn grenzen aanloopt. Het kabinet wil dat er in 2030 1,9 miljoen volledig elektrische auto’s zijn en 1,7 miljoen laadpalen, maar tegelijkertijd is er krapte op het elektriciteitsnet. Deze belemmering geldt ook voor de opgave dat we met z’n allen van het gas af moeten. Daarom roepen we op om realistisch te zijn in wat gemeenten wél, en vooral ook wat gemeenten níét waar kunnen maken.

Gemeenten ook zelf aan zet

Grote maatschappelijke opgaven en een onzeker financieel perspectief. Zolang er geen duidelijkheid is, moeten gemeenten hier mee omgaan. Ze moeten zuinig zijn op de middelen die er zijn en de middelen zinvol besteden. Bouwen aan wendbaarheid en weerbaarheid, zeker nu de middelen voor veel gemeenten ruimer zijn geworden. We raden gemeenten ook aan om te toetsen of de besteding van de middelen nog steeds in overeenstemming is met de doelstellingen, of dat er sprake is van stapeling van beleid. Alleen al het inzicht in (het waarom van) de besteding van middelen is uitermate waardevol voor het gemeentebestuur.

Dit inzicht kan vervolgens leiden tot mogelijk actuelere en betere keuzes. Bijvoorbeeld meer nadruk op uitvoering in plaats van nieuw beleid. Wij zijn er ook van overtuigd dat dit bijdraagt aan een verbetering van de voorspellende waarde van de begroting. De verschillen tussen begroting en realisatie zijn nu vaak te groot en dit onderstreept wat ons betreft de noodzaak hiervan.

Gemeenten mogen kritischer zijn

Gemeenten moeten zelf ook kritisch zijn op wat ze aankunnen. Ze krijgen veel op hun bordje. Het Rijk stelt hoge eisen en niet altijd staat hier voldoende financiering tegenover. De onlangs aangekondigde uitvoeringstoets decentrale overheden (UDO) is een goed instrument om de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van nieuwe taken kritisch tegen het licht te houden. Het is aan gemeenten om de opgaven die ze ontvangen van het Rijk kritisch en realistisch te bezien. Gedurende de rit kunnen ze in dialoog blijven met het Rijk over uitgangspunten, risico’s en kosten. Cruciaal is dat deze dialoog blijft bestaan als later blijkt dat de uitgangspunten niet (meer) blijken te kloppen.

Vertaal de uitvoeringstoets naar een lokale variant

Gemeenten zouden ook zelf bij het aangaan van nieuwe taken een uitvoeringstoets moeten uitvoeren. Daarmee wordt duidelijk in welke mate een gemeente een opgave wel of niet waar kan maken. Als blijkt dat een opgave op dit moment niet haalbaar is, dan is dát wellicht het moment om regionale samenwerking te zoeken.

Meer en betere samenwerking is nodig

Het lijkt een dooddoener: partijen – publiek en privaat – moeten meer en beter met elkaar samenwerken. Maar in een tijd waarin de maatschappelijke uitdagingen zo omvangrijk en domeinoverstijgend zijn, is samenwerking binnen en tussen alle betrokken partijen belangrijker dan ooit. Er wordt al veel samengewerkt op thema’s en domeinen, maar lang niet altijd is er sprake van samenhang, overzicht en regievoering.

Stabiele en heldere financiële randvoorwaarden nodig

Het onzekere financiële perspectief voor gemeenten na 2025 is een bijzondere en onwenselijke situatie. Aan de hand van uitgangspunten zoals balans tussen opgaven en middelen en een stabiel meerjarig financieel perspectief wordt inmiddels gewerkt aan de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten. Daarbij is ook aandacht voor een financieringsvorm die past bij de opgaven en een zo laag mogelijke administratieve last. Wij onderschrijven deze uitgangspunten.

Voor een krachtig en autonoom lokaal bestuur is het belangrijk dat de middelen die beschikbaar zijn voor de autonome en medebewindstaken voldoende en meerjarig stabiel zijn. Daarbinnen kunnen gemeenten, in combinatie met het lokale belastingbeleid, hun eigen afwegingen maken. Voor de grote opgaven gelden wat ons betreft soortgelijke principes met de aanvulling dat deze opgaven veelal binnen een regionale of nationale context vallen. Daar passen ook vaker aanvullende financieringsvormen bij in de vorm van specifieke uitkeringen en transitiefondsen. Hiervoor geldt wat ons betreft dat helderheid over de beschikbaarheid van de middelen, een koppeling aan een langetermijnvisie en lage administratieve lasten belangrijke aandachtspunten zijn.

Uitbreiding lokaal belastinggebied om de lokale autonomie te verstevigen?

Gemeenten zijn te afhankelijk van het Rijk en er is sprake van een gebrek aan financiële autonomie. Eén van de instrumenten die wordt onderzocht in het kader van de financiële verhoudingen is de verruiming van het lokale belastinggebied. De afgelopen jaren zijn er in het kader van ‘decentralisatie’ de nodige taken overgegaan van de rijksoverheid naar gemeenten. De mogelijkheden voor gemeenten om inkomsten te genereren door middel van belastingheffing zijn echter ongewijzigd.

Gemeenten hebben slechts beperkte mogelijkheden om te sturen op het genereren van opbrengsten door middel van belastingheffing. Dit lijkt in strijd met het zogenoemde ‘profijtbeginsel’, een van de grondbeginselen van belastingheffing. Wij roepen op om gemeenten meer mogelijkheden te bieden om de ‘opbrengstenkant’ meer in evenwicht te brengen met de ‘uitgavenkant’. Dit kan door een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. De afgelopen jaren is dit in diverse rapporten aanbevolen.[1] Ook in de verkiezingsprogramma’s waren veel partijen voorstander. Deze plannen hebben het regeerakkoord echter nooit gehaald. Net als veel andere wijzigingen van het belastingstelsel zijn ze uitgesteld. Wij roepen de landelijke politiek op tot een grondige analyse van het gehele belastingstelsel en te kijken naar een mogelijke verschuiving van landelijke belastingen naar lokale heffingen. Op die manier wordt mogelijk meer evenwicht gecreëerd tussen de taken, verantwoordelijkheden en beleidsvrijheid van de gemeenten en de financiering hiervan. Met andere woorden, een versterking van de lokale autonomie.

[1] Zie onder meer het rapport ‘Bepalen betekent betalen’ van de Commissie Rinnooy Kan en het rapport ‘Bouwstenen voor een beter belastingstelsel’ van het ministerie van Financiën.

‘We roepen op om realistisch te zijn in wat gemeenten wél en níet waar kunnen maken’

Daan Schut is sinds 2019 CTO en lid raad van bestuur bij netbeheerder Alliander. Schut studeerde bedrijfseconomie.

Kristel Lammers is sinds najaar 2019 directeur Nationaal Programma RES. Ze is bestuurskundige en verandermanager.

Gemeenten: nieuwe energie vergt strikte regie

Hoe en waar kan duurzame energie op land het best worden opgewekt? Deze vraag staat centraal in het Nationaal Programma RES waarin onder andere provincies, gemeenten, waterschappen en netbeheerders samenwerken. We vroegen Kristel Lammers (NP RES) en Daan Schut (Alliander) hoe deze samenwerking in de praktijk uitpakt.

Nederland moet de komende jaren aan de bak om aan het Nederlandse Klimaatakkoord te kunnen voldoen. Eén van de afspraken uit dit akkoord is dat de 30 energieregio's in 2030 gezamenlijk minimaal 35 TWh aan duurzame energie opwekken op land (wind en zon). Hoe? Dat wordt bepaald in de gezamenlijke plannen, ofwel de regionale energiestrategieën (RES). Het Nationaal Programma RES ondersteunt sinds een kleine vier jaar de regio's hierbij en zorgt voor afstemming en verbinding.

Hoe lukt het om op zo'n groot thema partijen op te lijnen?
Lammers: 'Doordat we het om te beginnen eens zijn over het doel van deze samenwerking: het opwekken van voldoende duurzame energie op land. Alle partijen zijn intrinsiek gemotiveerd en nemen allemaal eigenaarschap. Daarnaast hebben we het zo georganiseerd dat iedere regio een bestuurlijke trekker heeft en een ambtelijke RES-coördinator die ervoor zorgt dat partijen ook daadwerkelijk met elkaar om de tafel gaan zitten.'

Hoe verloopt de samenwerking met gemeenten?
Schut: 'Steeds beter. Gemeenten beseffen steeds meer dat het energievraagstuk een topprioriteit op hun agenda moet zijn. Netbeheerders en overheden zijn verschillende organisaties. We spreken verschillende talen, hanteren verschillende processen en hebben ook nog eens uiteenlopende belangen. Het vraagt aandacht om elkaar te vinden. Maar we zijn deze uitdaging met een gezamenlijke intentie en gezamenlijke

'Er is steeds meer bewustzijn dat netcongestie een probleem van ons allemaal is'

NATIONAAL PROGRAMMA RES
Het Nationaal Programma RES ondersteunt de 30 regio's bij het maken van regionale energiestrategieën en zorgt voor afstemming tussen de regio's onderling en het Rijk plus de koepels (IPO, VNG en Unie van Waterschappen).

‘We moeten niet de beschuldigende vinger uitsteken’

bereidheid aangegaan. Want de uitdaging om de energieproductie en ons energieverbruik te verduurzamen is groot. De enorme snelheid waarmee bedrijven en consumenten van het gas af willen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, maakt het er niet makkelijker op. Het hele elektriciteitsnet moet op de schop. Er zijn veel partijen en goede onderlinge samenwerking nodig om de verbouwing van het energienet aan te pakken. Daar is eenieder van doordrongen.’

Belemmeren tegenstrijdige belangen de samenwerking niet?
Lammers: ‘Dat valt mee. Juist omdat we met elkaar een gezamenlijk doel hebben en hier ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor voelen. Het was heel lastig geweest als iedere partij had gezegd: “netcongestie is het probleem van de netbeheerder.” Maar iedere partij weet en voelt dat het een probleem is van ons allemaal: overheid, marktpartijen maar ook burgers.’
Schut: ‘We hebben met een hele grote verbouwing van het Nederlandse energiesysteem te maken. De tijd dat we onze energie halen uit kolencentrales en het Groningse gasveld, laten we achter ons. We gaan energie voortaan voor een groot deel opwekken met windmolens en zonnepanelen. We moeten dus met elkaar het speelveld opnieuw definiëren. En dus moeten wij netbeheerders nu opeens meepraten met gemeenten en provincies, en vice versa. Soms botsen belangen daarbij. Lang niet elke gemeente zit tenslotte te wachten op een groot wind- of zonnepark. Toch moeten we er samen voor zorgen dat we meer duurzame energie opwekken. Daarvoor moet elke partij de eigen belangen ondergeschikt maken aan het gemeenschappelijke doel. Dat gebeurt ook.’

Wie heeft of neemt de regie bij het samenstellen van de regionale energiestrategieën?
Lammers: ‘Niemand heeft de regie, of eigenlijk iedereen. Ik zie het als een zwerm vogels. Als we allemaal doen wat we moeten doen en we houden de afstand tot de volgende vogel goed in de gaten, dan komen we samen vanzelf verder.’
Schut: ‘Eenieder moet z’n verantwoordelijkheden pakken. Zo zie je dat gemeenten zich steeds meer realiseren dat energie een nieuw cruciaal dossier is waar ze regie op moeten geven. Dat is elementair voor het slagen van de plannen.’
Lammers: ‘Eens. Met de volgende kanttekening: we hoeven niet allemaal apart het wiel uit te vinden en geen enkele partij heeft alle kennis in pacht. Laten we tijdig de juiste hulpvragen stellen en elkaar helpen. Op die manier kunnen we gezamenlijk stappen zetten.’

Veel plannen liggen al op tafel. Maar deze staan of vallen met de uitvoering ervan. Hoe zit het daarmee?
Schut: ‘Dat wordt nog een hele kluif. De uitvoering lukt alleen als partijen echt over hun eigen schaduw durven heen stappen en af en toe wat water bij de wijn doen. Concreet wil dat zeggen dat bijvoorbeeld gemeenten en netbeheerders hun eigen processen ter discussie durven stellen. Alleen dan kunnen we versnellen.’

Hoe hou je partijen tijdens dit traject aangesloten?
Lammers: ‘Door elkaar te blijven aanspreken op rollen en verantwoordelijkheden. Ook als het ingewikkelder wordt. We moeten blijven communiceren en in ieder geval niet de beschuldigende vinger uitsteken. De kracht van dit collectief zit hem juist in de open dialogen en het samen willen oplossen van vraagstukken. Overigens heb ik niet de illusie dat er niets mis zal gaan. Fouten en problemen zijn onvermijdelijk. Zolang we de fouten maar weer gezamenlijk oplossen en verder gaan.’

Wat zijn, afgezien van de gezamenlijke motivatie en ambitie, nog meer succesfactoren voor zo’n complex en omvangrijk samenwerkingsverband?
Schut: ‘Maak het niet te groot. Dat betekent ook dat het aantal stakeholders aan tafel niet te groot moet zijn. Vijf of zes is een mooi aantal. Tien is te veel. Daarnaast is de cultuur van het Nationaal Programma RES een belangrijke succesfactor. Open vragen, open gesprekken, veel positieve inzet, alles is bespreekbaar en iedereen voelt zich gehoord.’
Lammers: ‘En blijven leren, vernieuwen, bijsturen en aanpassen. Ook dat maakt zo’n programma kansrijk.’

ALLIANDER
Alliander is een Nederlands nutsbedrijf dat voortkwam uit Nuon. Het bedrijf - bestaande uit onder meer de netbeheerder Liander en Qirion, Firan en Kenter – ontwikkelt en beheert energienetten en verzorgt de distributie van energie in een derde van Nederland.

‘Steeds meer gemeenten realiseren zich dat het energie-vraagstuk een topprioriteit op hun agenda moet zijn’

Tot slot. Gaan de regio’s de doelstelling halen van 35 TWh opwekken aan duurzame energie? Met andere woorden: liggen jullie op schema?
Lammers: ‘Ja, we gaan goed. Op papier liggen we op schema. We hebben meer dan voldoende duurzame energieplannen. We hebben het nu in eigen hand. Als wij dit willen, kunnen we het fixen.’
Schut: ‘Technisch gezien is de doelstelling goed te realiseren. Maar we moeten er met elkaar uitkomen, knopen durven doorhakken, en de regelgeving moet meebewegen. En dan nog zijn er voldoende uitdagingen zoals schaarste aan personeel en materialen om het uit te voeren. Maar als het moet, kan er veel. Dat hebben we wel geleerd van de coronaperiode.’

AANLEIDING, AANPAK EN VERANTWOORDING VAN HET ONDERZOEK

Gemeenten staan voor flinke maatschappelijke vraagstukken. Denk aan de energietransitie, de woningnood, digitalisering en de vluchtelingen- en asielzoekersopvang. Tegelijkertijd is de krapte op de arbeidsmarkt groter dan ooit. Hoe houden gemeenten zich ondanks deze uitdagingen financieel staande? Wij zochten het uit.

Financiële kengetallen
De immense uitdagingen waar gemeenten voor staan, was voor BDO reden om de financiële gezondheid van gemeenten in kaart te brengen en de belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen op een rij te zetten. Dit jaar voor het vijfde achtereenvolgende jaar. We hebben dit gedaan op basis van de openbare financiële kengetallen waar gemeenten sinds enkele jaren over moeten rapporteren aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.. Wij hebben ons daarbij gebaseerd op de meest actuele cijfers (over 2021) van de volgende kengetallen:
- Solvabiliteit;
- Nettoschuldquote gecorrigeerd;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Ook hebben we alle begrotingen 2023 van gemeenten geanalyseerd.

Ranking
Deze vijf parameters vormen ook dit jaar de basis van de analyses in het rapport. Daarnaast hebben we de financiële gezondheid van gemeenten onderling met elkaar vergeleken, eveneens op basis van deze parameters. Zodoende zijn we gekomen tot een ranking. Deze ranking hebben we verdeeld naar omvang van gemeenten. Ook de weerstandsratio's hebben we voor deze benchmark bekeken en geanalyseerd; deze telt echter niet mee voor de ranking. Verderop in dit rapport leest u hoe deze ranking precies tot stand is gekomen.

Trendrating
Dit jaar is, naast de rapportcijfers, een trendrating toegekend. Daarvoor vergeleken we het rapportcijfer 2021 met het gemiddelde cijfer over de periode 2018 tot en met 2021 – de meerjarenperformance. Ligt het rapportcijfer 2021 hoger dan de meerjarenperformance, dan betekent dit een stijgende trend. Is het cijfer over 2021 hetzelfde als het gemiddelde dan spreken we van een gelijkblijvende trend. Een rapportcijfer over 2021 lager dan de meerjarenperformance duidt op een dalende trend.

Gemeenten aan het woord
Maar cijfers vertellen nooit het hele verhaal. Daarom laten we, naast de kwantitatieve analyses, in dit rapport ook gemeenten zelf aan het woord. Aan hen vragen we hoe en waarom ze hun financiële beleid vormen en wat hun ervaringen en adviezen zijn die ze willen delen met andere gemeenten.
De rondetafeldiscussie (zie pagina 50) en de diverse interviews vormen wat ons betreft een noodzakelijke aanvulling op de cijfers.

LEGENDA

GEMEENTE

AANTAL INWONERS*
*2020/CBS

POSITIE RANKING

SOLVABILITEIT

NETTOSCHULDQUOTE GECORRIGEERD

GRONDEXPLOITATIE

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

BELASTINGCAPACITEIT

FINANCIËLE BENCHMARK GEMEENTEN

Zo is de ranking samengesteld

BDO heeft de financiële positie van Nederlandse gemeenten met elkaar vergeleken en zodoende een financiële ranking gemaakt op basis van de jaarcijfers over 2021. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe en met welke rekenmethode deze lijst tot stand is gekomen.

We hebben voor het samenstellen van de ranking gebruikgemaakt van de vaste financiële kengetallen uit de jaarstukken van gemeenten. Met ingang van de jaarrekening 2015 en de begroting 2016 is elke gemeente verplicht om in de jaarstukken en begroting te werken met dezelfde kengetallen: de nettoschuldquote, de nettoschuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de grondexploitatie, de structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit. Daarbij zijn de solvabiliteitsratio en de nettoschuldquote het meest bepalend voor de financiële gezondheid van gemeenten.
Deze uniforme rapportage heeft als doel om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.
Daar komt bij dat ook de Gedeputeerde Staten (GS) bij het financieel toezicht dat zij houden op gemeenten een meer uniforme signaleringsmethode hanteren: het in 2018 opgestelde Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020). Dit wijst aan elk kengetal een signaleringswaarde toe: 'minst risicovol', 'neutraal' en 'meest risicovol'.

Puntenwaardering

Om op basis van de scores van gemeenten op al deze verschillende punten één totaalrating per gemeente te kunnen berekenen, heeft BDO deze signaleringswaarden van Nederlandse gemeenten beoordeeld, gewogen en daaraan punten toegekend. Daarbij hebben we één keer rekening gehouden met de nettoschuldquote: de nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Zo komen wij voor het opstellen van de Financiële benchmark Nederlandse gemeenten van BDO tot de kengetallen en bijbehorende puntenwaardering. Met deze wegingsmethode kunnen gemeenten de maximale 100 punten scoren als ze op alle financiële kengetallen uitkomen in de categorie 'minst risicovol'. Ze krijgen dan een rapportcijfer 10. Gemeenten die bij alle financiële kengetallen scoren in de categorie 'meest risicovol' krijgen de laagst mogelijke score van 32 punten oftewel een rapportcijfer 3,2, afgerond een 3.

Kengetallen en waarderingscijfers zoals in het GTK 2020

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	*<90*	*90-130*	*>130*
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	*<90*	*90-130*	*>130*
Solvabiliteitsrisico	*>50*	*20-50*	*<20*
Grondexploitatie	*<20*	*20-35*	*>35*
Structurele exploitatieruimte (begroting)	*>0*	*0*	*<0*
Belastingcapaciteit	*<95*	*95-105*	*>105*

De BDO-rekenmethode: signaleringswaarden en puntenverdeling

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Solvabiliteitsrisico	*40*	*27*	*13*
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	*30*	*20*	*10*
Grondexploitatie	*15*	*10*	*5*
Structurele exploitatieruimte (begroting)	*10*	*6*	*3*
Belastingcapaciteit	*5*	*3*	*1*
	100	*66*	*32*

'BDO heeft de signaleringswaarden van Nederlandse gemeenten beoordeeld, gewogen en daaraan punten toegekend'

Nuanceringen

De kengetallen die als basis dienen voor onze benchmark willen we wel enigszins nuanceren. Zo kan het voorkomen dat een gemeente gronden exploiteert via een andere entiteit, waardoor de gronden buiten de jaarrekening blijven en dus ook geen impact hebben op de Grex-ratio. Ook is het zo dat gemeenten op basis van de verslaggevingsregels tot 2017 niet verplicht waren om zogenaamde activa met maatschappelijk nut te activeren. Daardoor kunnen we gemeenten niet in alle gevallen 100% met elkaar vergelijken. Daarnaast hoeven gemeenten volgens de verslaggevingsregels 'voorzieningen' niet altijd op te nemen in de jaarrekening. Zo staan voorzieningen voor personele verplichtingen bijvoorbeeld niet op de balans, en die voor onderhoud ook niet altijd. Voorzieningen buiten de jaarrekening hebben we daarom niet meegewogen. De begrote kengetallen wijken in de praktijk bovendien soms sterk af van de realisatie. We moeten de Financiële benchmark Nederlandse gemeenten beschouwen met al deze nuanceringen in het achterhoofd. Desalniettemin biedt deze lijst een goed beeld van hoe de verschillende gemeenten er financieel voorstaan, ook in vergelijking tot elkaar.

FINANCIËLE PERFORMANCE

SOLVABILITEIT

NETTOSCHULDQUOTE

GRONDEXPLOITATIE

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

BELASTINGCAPACITEIT

Solvabiliteit Nederlandse gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2010-2021)

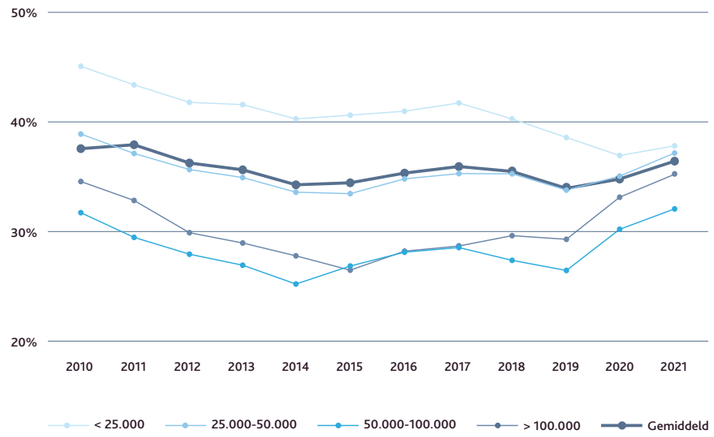

In dit hoofdstuk gaan we in op de kengetallen die gezamenlijk leiden tot de BDO-ranking per gemeente. We beginnen met **solvabiliteit.** Deze wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de totale bezittingen van de gemeente. Hoe hoger de solvabiliteit, des te groter de buffer die gemeenten hebben om tegenvallers op te vangen. Solvabiliteit is een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van gemeenten.

De gemiddelde solvabiliteit van gemeenten liet tot en met 2019 een dalende lijn zien. Op het dieptepunt eind 2019 was sprake van een gemiddelde solvabiliteit van 34%. In 2020 steeg de solvabiliteit voor het eerst weer naar 34,8%, vooral als gevolg van de verkoop van Eneco-aandelen door 44 gemeenten en andere incidentele voordelen. In 2021 is de solvabiliteit verder gestegen naar 36,4%. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door het resultaat van alle gemeenten gezamenlijk van € 1,8 miljard. Hierdoor is het eigen vermogen toegenomen en dit heeft een positief effect op de solvabiliteit. Maar niet alle gemeenten doen het in dit opzicht goed. Uit de cijfers blijkt dat een op de zeven gemeenten een solvabiliteit heeft van minder dan

‘In 2021 is de solvabiliteit verder gestegen naar 36,4%’

EEMSDELTA

127/141 45.389

16,5% 38,1% 1,4% 0,5% 103,5%

Jan Menninga
wethouder financiën

‘Niet meehuilen met wolven in bos’

‘Eemsdelta bestaat pas sinds 1 januari 2021 na een fusie van de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. En hoewel ingegeven door de zienswijze dat schaalvergroting synergie oplevert, blijft drie keer nul natuurlijk nul. En dus moesten we meteen aan de slag met de bezuinigingsoperatie “Eemsdelta in balans”. En ons meerjarenperspectief blijft onzeker. Al ben ik niet heel somber dat het Rijk uiteindelijk niet zal bijspringen. Ik wil niet meehuilen met de wolven in het bos.
Dat we midden in het aardbevingsgebied zitten, maakt ons extra bijzonder. Het uitvoeren van de versterkingsoperatie legt een enorme druk op ons ambtelijk apparaat. Gelukkig bieden de gelden uit het Nationaal Programma Groningen ons extra mogelijkheden. Met name op het gebied van de scholentransitie. We hebben hier alleen maar nieuwe scholen.
“Eemsdelta in balans” ligt op koers. Uiteindelijk zullen we netjes uitkomen. Maar dat zal ook de roep om het verzachten van bezuinigingen doen toenemen.’

Solvabiliteit gemeenten, gemiddeld per provincie (2021)

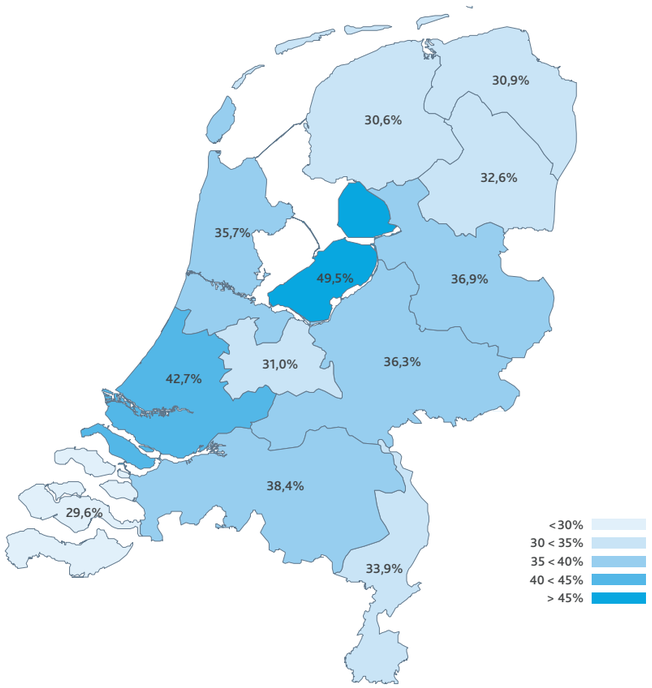

‘De solvabiliteit van gemeenten is het slechtst in Zeeland en Friesland’

20%. Dit percentage wordt beschouwd als meest risicovol.
Maar ook in dit opzicht scoren gemeenten beter dan in 2020. Toen had een op de vijf gemeenten een solvabiliteit van minder dan 20%. De vermogensgroei bij gemeenten met minder dan 25.000 inwoners blijft wat achter. Bij deze gemeenten is de stijging van de solvabiliteit 0,9%. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat kleinere gemeenten gemiddeld genomen al een betere solvabiliteit hebben dan grotere.

Gemeenten in Zeeland hebben de laagste solvabiliteit, Flevoland wederom koploper
De solvabiliteit van gemeenten varieert flink. Het slechtst is deze van gemeenten in de provincie Zeeland en Friesland (29,6% en 30,6%), gevolgd door Groningen (30,9%). Gemeenten in de provincies Flevoland en Zuid-Holland scoren het best, waarbij Flevoland met een solvabiliteit van 49,5% de absolute koploper is.

Nettoschuldquote gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2010-2021)

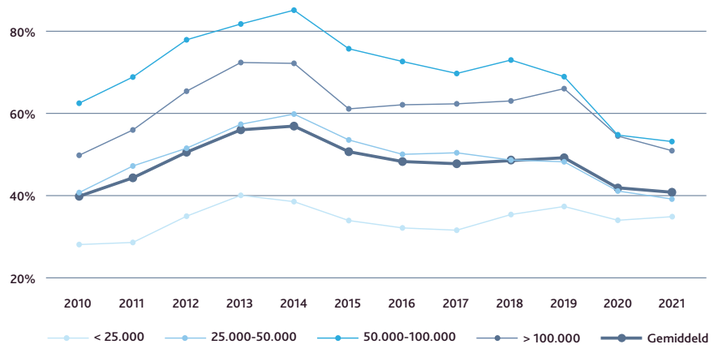

De **nettoschuldquote** geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is veelal gunstig. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief (gecorrigeerd) als exclusief de doorgeleende gelden.

De schuldenpositie van gemeenten schommelde de afgelopen tien jaar rond de 49%. Het hoogst was de gemiddelde nettoschuldquote de afgelopen tien jaar in 2014 (bijna 57%). Sinds 2020 is een forse daling ingezet. In dat jaar daalde de nettoschuldquote van 49% naar 42%. In 2021 daalde deze verder naar 41%. De nettoschuldquote is het resultaat van het totaal van de schulden gedeeld door de totale baten van een gemeente. Ook leningen bij derden zijn meegewogen in dit percentage.

Schulden dalen verder
De daling van de schulden heeft alles te maken met het feit dat de baten met ingang van 2020 fors zijn toegenomen, onder andere als gevolg van de tijdelijke Tozo-regeling (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) die met ingang van 2020 haar intrede deed. De dalende trend heeft zich in 2021 doorgezet. De nettoschuldquote bedraagt eind 2021 41%. Dit, terwijl gemeenten aanvankelijk aangaven voor 2021 een nettoschuldquote te verwachten van maar liefst 64%. Ook hier spelen de Eneco-inkomsten een bepalende rol. Het ligt voor de hand dat sommige gemeenten deze gelden hebben aangewend om schulden (deels) af te lossen. Ook hebben gemeenten grote investeringen vanwege de coronacrisis vaak niet of gedeeltelijk uitgevoerd.

‘In 2021 daalde de gemiddelde nettoschuldquote verder naar 41%’

EEMNES

123/123 9.450

16,4% 114,1% 21,9% -11,5% 130,1%

Roland van Benthem
burgemeester

'Forse grondposities geven vertekend beeld'

'Wij zijn trotse hekkensluiter van deze benchmark. Grootste bleeder is hier de jeugdzorg. Voor een kleine gemeente is dat ook het lastigst om greep op te houden. We hebben hier toevallig twee kinderen die onder de Wet langdurige zorg vallen. Dat is een enorme last voor een kleine begroting als de onze en er valt niet op te sturen.Ik maak me weinig zorgen over de toekomst. Hoewel het Rijk het wel lastig maakt. Wij moeten investeringsbeslissingen nemen voor langere periodes dan de vier jaar die het kabinet ons gunt. Je kunt slecht begroten als je niet weet waar je aan toe bent.
We bedrijven actieve grondpolitiek en hebben forse grondposities ingekocht die we bouwrijp maken en vervolgens uitgeven. Daardoor kunnen we 25 procent extra huizen bouwen. Dat is geld dat nu vastzit, maar in de toekomst flink zal renderen. De gemeenteraad wil echter niet te snel groeien waardoor de nettoschuldquote nog wel even hoog zal blijven.'

Nettoschuldquote per provincie, gemiddeld per provincie (2021)

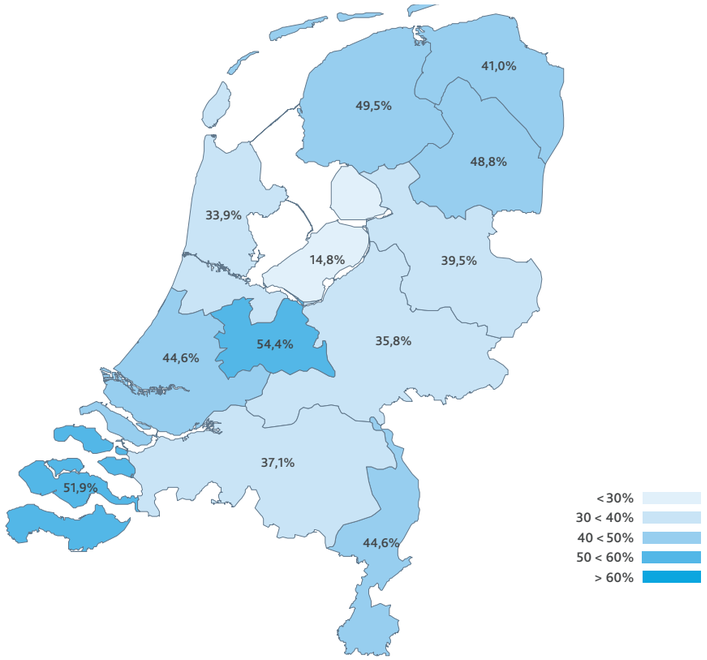

Een hogere nettoschuldquote hoeft overigens niet per definitie een slecht teken te zijn. Een gemeente is immers een 'bestedingshuishouding'. Het hoofddoel is niet om zo veel mogelijk eigen vermogen dan wel middelen aan te houden en daar rendementen uit te halen, maar veel meer om de inkomsten optimaal in te zetten ten behoeve van betere voorzieningen voor de burgers en andere maatschappelijke baten. Zeker bij lage of zelfs negatieve rentestanden kan het zeer effectief zijn om externe middelen aan te trekken om te kunnen investeren in voorzieningen waar burgers nog jaren van profiteren. Schulden maken voor risicovolle investeringen, zoals grondexploitaties, moet echter weloverwogen gebeuren. Lenen om tekorten in de structurele begroting te dekken, moet niet mogelijk zijn.

Gemeenten in Zeeland en Utrecht hebben ook in 2021 de meeste schulden

Op provinciaal niveau zien we grote verschillen tussen de nettoschuldquotes van gemeenten. In Flevoland nam de nettoschuldquote van gemeenten toe van 13% naar 15%, en in Friesland is sprake van een toename van 45% naar 50%. Ook zijn er forse dalers in met name de provincie Groningen (van 49% naar 41%) en in Overijssel waar de nettoschuldquote daalde van 48% naar 40%. Verder zien we dat in de meeste provincies de nettoschuldquote van gemeenten min of meer in de buurt van het landelijk gemiddelde van 41% ligt. Uitschieters zijn gemeenten in Zeeland (51,9%) en Utrecht (54,4%). Zij hebben relatief gezien de meeste schulden. Verreweg de laagste schuldpositie zit bij gemeenten in Flevoland (14,8%).

Grondexploitatie gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2010- 2021)

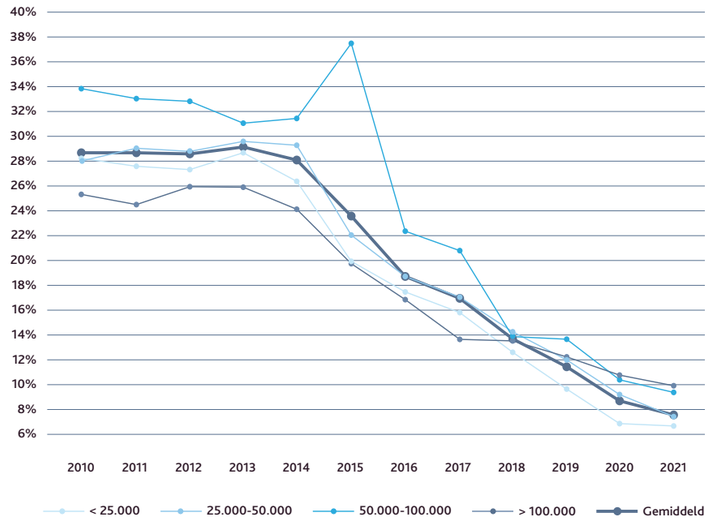

De drie overige kengetallen: **grondexploitatie (Grex), structurele exploitatieruimte** en **belastingcapaciteit** bepalen voor een veel minder groot deel de financiële gezondheid van gemeenten. Ze worden dan ook beperkt meegerekend in het onderzoek.

De **grondexploitatieratio** geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. De gemiddelde ratio grondexploitatie in 2021 is 7,65%. Daarmee is deze verder gedaald. Sinds 2013 al zien we grondexploitaties van welke gemeente dan ook verder dalen. Met een dalende grondexploitatieratio lopen gemeenten financieel wellicht minder risico's met de gronden maar tegelijktijdig is er een wooncrisis en is het maatschappelijk gezien wenselijk dat er juist wordt geïnvesteerd in grondexploitaties. Gemeenten willen vaak ook wel investeren, maar door het ontbreken van grondvoorraad of door de stikstofproblematiek komt dit niet altijd van de grond.

De daling zet dus door in 2021, hoewel deze zich vooral voordoet bij gemeenten met een inwoneraantal tussen de 25.000 en 50.000. Daar is sprake van een daling van 20%. En bij gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners is de daling 10%. Een mogelijke verklaring is dat er weinig nieuwe investeringen

'De gemiddelde grondexploitatie in 2021 is 7,65%. Daarmee is deze verder gedaald'

LEEUWARDEN

27/32 125.504

15,8% 71,1% 25,1% 4,8% 95,5%

Edgar Kuipers
Hoofd Financiën
Gemeente Leeuwarden

‘Rijksgeld Corona droeg bij aan mooi resultaat’

‘We noteren een mooi nettoresultaat van 9,4 miljoen euro. Dat is fijn, want de grote maatschappelijke uitdagingen van nu kun je maar beter vanuit een pluspositie tegemoet treden. Ons goede resultaat is mede ontstaan door factoren waar we zelf maar weinig invloed op hadden. Zo hebben tijdens de coronapandemie minder mensen een beroep gedaan op de Wmo. Simpelweg omdat ze even geen thuishulp over de vloer wilden hebben. Er ontstond vraaguitval in het sociaal domein. Bovendien zag je een soort omgekeerd “de kost gaat voor de baat uit” vanwege de generieke coronasteunpakketten vanuit het Rijk. Die zijn ook bedoeld voor na 2021. Voor de komende jaren hebben we onze begroting goed op orde. Leeuwarden is goed uit de herverdeling van het gemeentefonds gekomen waardoor het ravijnjaar 2026 minder diep zal zijn. Maar zaken als inflatie en materiaal- en personeelsschaarste blijven een punt van zorg.’

Structurele exploitatieruimte gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2014-2021)

in grondexploitaties zijn gedaan en dat de bestaande investeringen in 2021 voor een groot deel zijn verkocht. Bij gemeenten met minder dan 25.000 inwoners is de daling 2% en bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is de daling 7%.

Het kengetal **structurele exploitatieruimte** helpt mee om te beoordelen welke ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Die ruimte wordt in 2021 wederom groter, zo blijkt uit de cijfers. Sterker nog, de structurele exploitatieruimte is meer dan verdubbeld. In 2019 hadden gemeenten nog grote moeite om hun meerjarenbegroting structureel sluitend te krijgen. In 2020 lukte dit beter met een overschot van 1,3%. Over 2021 is het beeld nóg rooskleuriger, omdat de gemiddelde exploitatieruimte uitkomt op 2,8%. Deze extra ruimte komt voor veel gemeenten als geroepen. De verhoogde structurele exploitatieruimte is vooral zichtbaar bij gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners. Daar bedroeg deze over 2020 nog 0,4% terwijl deze in 2021 steeg naar 2,2%.

Tot slot de **belastingcapaciteit**. Dit kengetal geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De belangrijkste belastingen die gemeenten heffen zijn de onroerendezaakbelasting op huizen en bedrijfspanden en de riool- en afvalstoffenheffing. Als dit kengetal laag is, betekent het dat een gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. In 2021 is de gemiddelde belastingcapaciteit van gemeenten, groot of klein, over de gehele linie gedaald. Grotere gemeenten hebben gemiddeld genomen een lagere belastingdruk dan kleinere gemeenten, blijkt uit ons onderzoek. Zij kunnen daardoor meer inkomsten genereren in tijden dat dat nodig is dan kleinere gemeenten dat kunnen.

Belastingcapaciteit gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2014-2021)

‘De structurele exploitatieruimte is in 2021 meer dan verdubbeld’

DOESBURG

14/123 11.036

68,4% -11,1% 0,4% 5,2% 111,0%

Birgit van Veldhuizen
wethouder financiën

‘Door ons verleden zitten we er bovenop’

‘De gemeente Doesburg is een kleine gemeente en valt in de categorie “sociaal zwakke gemeente”. Ooit waren we een artikel 12-gemeente, veel burgers hebben het moeilijk. Maar wanneer je ziet hoe we er financieel voor staan dan mag je dat best bijzonder noemen. Daar ben ik erg trots op. De reden dat het goed gaat, is omdat we er door ons verleden heel erg bovenop zitten. Nooit meer uitgeven dan begroot. En dat wordt zowel in de raad als in het college breed gedragen.
In 2021 konden we een positief resultaat van 3,7 miljoen euro bijschrijven. We hebben ervoor gekozen dat voor een groot deel terug te laten vloeien naar de mensen. Zowel naar jong als oud en breed sociaal, zodat iedereen meeprofiteert. Er komt bijvoorbeeld een skatebaan, maar er is ook ondersteuning voor mensen die hun energierekening niet kunnen betalen.’

OSS

5/56 93.307

51,1% 5,6% 0,0% 5,2% 95,3%

Goed voor elkaar

'Oss heeft zijn zaakjes goed voor elkaar. We hebben alles administratief en boekhoudkundig goed op orde en zijn al sinds jaar en dag een financieel gezonde gemeente. Dat is een verdienste van zowel de gemeenteraad, het college als de ambtelijke organisatie. We zitten er alle drie hetzelfde in: zorgvuldig financieel beleid en jezelf niet rijk rekenen wanneer je wat overhoudt en niet in paniek raken als het eens tegenzit. We hebben een goede begrotingsdiscipline en een rustige langjarige stabiele koers. Fijn dat dit in ons rapportcijfer terugkomt.'

Corona

'Complimenten voor het Rijk die ons tijdens de pandemie van voldoende middelen heeft voorzien die we een-op-een konden doorsluizen naar de samenleving. Corona heeft gezorgd voor uitstel van sommige projecten waardoor onze financiële buffer zelfs iets is toegenomen en we nog iets meer vet op de botten hebben gekregen. Het overschot uit 2021 hebben we toegevoegd aan de algemene reserves. En dat pakt nu goed uit. Een deel van de algemene reserve kunnen we gebruiken als noodfonds in het kader van de energiecrisis. We gebruiken dit om onze burgers te ondersteunen als er actuele nood is. We zijn lenig en krachtig genoeg om dat te kunnen. En we sparen een deel voor de toekomst.'

Financiële rust

'Het is ook voor ons heel fijn dat het accres voor drie jaar bevroren is. Dat geeft financiële rust en daar houden we van in Oss. Schommelingen in de inkomsten vinden we vervelend. Door de meerjarige rust hoeven we nergens op te bezuinigen. Sterker nog: we gaan een nieuw zwembad en een nieuw theater bouwen en zijn met een mobiliteitsplan en een nieuwe stadswijk bezig. We investeren volop en hebben daar voldoende geld voor liggen. Juist omdat we altijd aan onze vermogenspositie hebben gedacht. Probleem is wel dat geld op dit moment heel snel verdampt.'

Ravijnjaar

'We anticiperen nu al op het ravijnjaar, maar gaan ook in 2026 uit van een sluitende begroting. Dat betekent dat we daar in 2023, 2024 en 2025 al rekening mee houden zodat de terugval beperkt zal zijn. We willen de lasten voor onze burgers zo laag mogelijk houden en daar slagen we ieder jaar gelukkig in.'

Werkplezier

'Zeker, ook wij voelen de krapte op de arbeidsmarkt. Maar Oss is groot genoeg om ambities te hebben en compact genoeg om elkaar en de samenleving goed te kennen. De omgangsvormen hier zijn heel erg informeel en dat onderscheidt ons van andere gemeenten. Een baan is hier leuker dan in de grotere steden. Werkplezier en ontwikkelmogelijkheden zorgen samen met trots en de goede sfeer dat mensen graag in Oss willen werken. Dus vooralsnog hebben we voldoende mensen om onze ambities waar te kunnen maken. Ik kan het niet slechter maken.'

HENK MENSINK,
gemeentesecretaris / algemeen directeur

'Groot genoeg om ambities te hebben'

TERUGBLIK

De trends over 2017-2021

BDO heeft inmiddels vijf jaar de Nederlandse gemeenten langs de financiële meetlat gelegd, waarvan vier jaar met een gemiddeld rapportcijfer. Op basis van deze meerjarenperformance hebben we, met de rapportcijfers als leidraad, een trendrating toegekend aan gemeenten. Daarnaast blikken we terug op de kengetallen en analyseren we in welke mate gemeenten in staat zijn gebleken om goed te begroten.

Omdat we de BDO-benchmark nu voor het vijfde jaar op rij maken (waarvan vier jaar met rapportcijfers per gemeente), biedt dit de mogelijkheid om de ratings van de afgelopen jaren naast elkaar te zetten. Zodoende kunnen we de rapportcijfers per jaar met elkaar vergelijken (zie tabel op pagina 62 e.v.). We zien dat bij veruit de meeste gemeenten (189 in totaal) het rapportcijfer in de loop der jaren stijgt.

Duidelijke verschillen

Opvallend is dat naarmate de gemeenten groter zijn, er vaker sprake is van een stijgende trend in het rapportcijfer. Grote gemeenten zijn het in de loop van de afgelopen vier jaar - relatief gezien - financieel beter gaan doen dan kleinere gemeenten. Slechts 13% van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners en slechts 11% van de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners gingen in de loop der jaren financieel minder presteren. Bij kleinere gemeenten lag dit percentage een stuk hoger (26% van de gemeenten met 25.000 tot 50.000 inwoners en 35% van de gemeenten met minder dan 25.000 inwoners). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het rapportcijfer van grotere gemeenten ook harder kón stijgen omdat dit de afgelopen jaren lager lag dan dat van kleinere gemeenten. Kleinere gemeenten presteerden financieel gezien beter.

‘Vanaf 2019 nemen de schulden af bij gemeenten’

Over de trendrating

Voor de trendrating vergeleken we het rapportcijfer 2021 met het gemiddelde cijfer over de periode 2018 tot en met 2021 – de meerjarenperformance. Ligt het rapportcijfer 2021 hoger dan de meerjarenperformance, dan betekent dit een **stijgende** trend. Is het cijfer over 2021 hetzelfde als het gemiddelde dan spreken we van een **gelijkblijvende** trend. Een rapportcijfer over 2021 lager dan de meerjarenperformance duidt op een **dalende** trend.

- ↗ Het rapportcijfer ligt hoger dan het gemiddelde over de periode 2018 tot en met 2021.
- = Het rapportcijfer is gelijk aan het gemiddelde over de periode 2018 tot en met 2021.
- ↘ Het rapportcijfer ligt lager dan het gemiddelde over de periode 2018 tot en met 2021.

Trendrating (2018-2021)

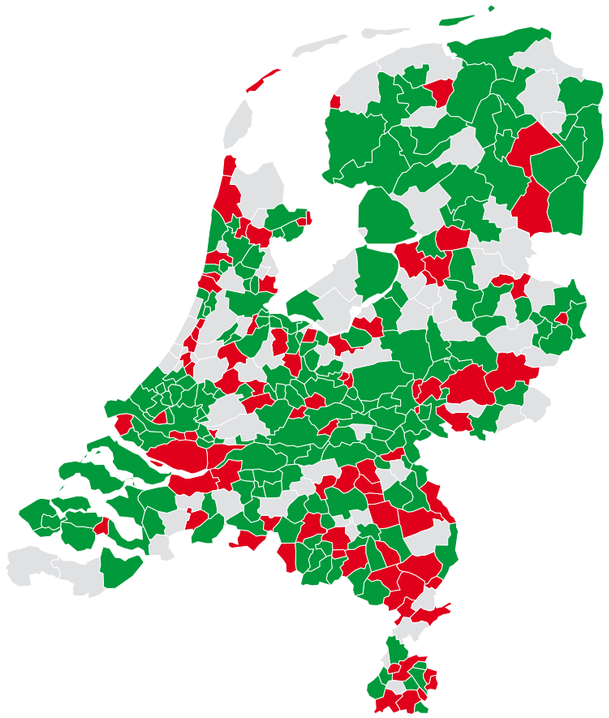

Trendrating in cijfers (2018-2021)

Grootte categorie gemeente	↗	=	↘	totaal
> 100.000	20	8	4	32
> 50.000 < 100.000	34	16	6	56
> 25.000 < 50.000	80	26	35	141
< 25.000	55	25	43	123
Totaal	**189**	**75**	**88**	**352**

Grootte categorie gemeente	↗	=	↘
> 100.000	63%	25%	13%
> 50.000 < 100.000	61%	29%	11%
> 25.000 < 50.000	57%	18%	25%
< 25.000	45%	20%	35%
Totaal	**54%**	**21%**	**25%**

Overzicht ontwikkeling gemiddelde ratio's Nederlandse gemeenten (2017-2021)

Solvabiliteit (2017-2021)

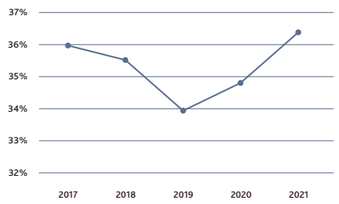

Nettoschuldquote (2017-2021)

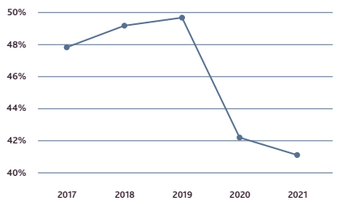

'De gemiddelde solvabiliteit van alle gemeenten was in 2019 op zijn laagst'

Grondexploitatie (2017-2021)

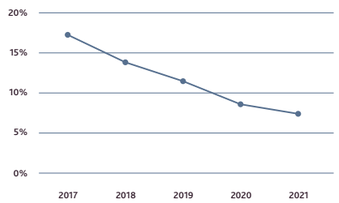

Belastingcapaciteit (2017-2021)

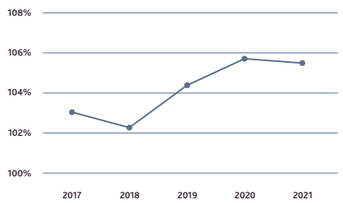

Structurele exploitatieruimte (2017-2021)

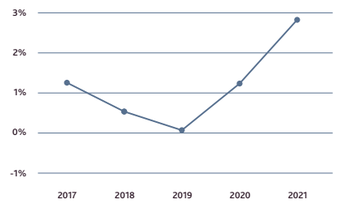

Ontwikkeling kengetallen

We keken ook naar de ontwikkeling van de kengetallen over de periode 2017-2021. Opvallend is dat de gemiddelde **solvabiliteit** van alle gemeenten in 2019 op zijn laagst was. Dat heeft vooral te maken met de ontwrichtende effecten die het sociaal domein heeft gehad. Gemeenten en Rijk kwamen lijnrecht tegenover elkaar te staan en wethouders gingen protesteren in Den Haag om kenbaar te maken dat er financiële problemen waren.

Na 2019 vond de solvabiliteit van alle gemeenten weer de weg omhoog. Dit komt doordat bij de meerderheid van de bovenstaande gemeenten de resultaten verbeterden. Dat heeft gezorgd voor een hoger eigen vermogen. In de bovenstaande grafiek van de **nettoschuldquote** zien we heel duidelijk dat deze een knik maakt in 2019.

Vanaf dat moment namen de schulden bij gemeenten af. Dat heeft te maken met een hoger activiteitenniveau en daarmee hogere baten. Het relatieve belang van de schuldpositie is daarmee kleiner geworden. In het verlengde hiervan zien we de **structurele exploitatieruimte** van gemeenten in een steile lijn omhooggaan vanaf 2019.

Gemeenten zitten vanaf dat jaar ruimer bij kas. De **belastingcapaciteit** laat daarentegen een flauwe stijgende lijn zien sinds 2018. Deze neemt elk jaar een beetje toe. Dat wil zeggen dat gemeenten sinds 2018 elk jaar iets minder ruimte hebben gekregen om belastingen te verhogen.

Kijkend naar de cijfers van de laatste vijf jaar daar waar het gaat om **grondexploitatie**, zien we dat deze fors zijn gedaald. Dat geldt voor alle categorieën van gemeenten: groot én klein.

'De grond-exploitaties zijn fors gedaald'

SVEN BREEDIJK,
directeur Middelen en
Control / concerncontroller

‘Iedereen in de stad wordt een beetje armer’

AMSTERDAM

2/32 882.633

50,0%	88,0%	-8,7%	2,0%	94,0%

Jullie hebben alweer een hoog cijfer in de benchmark. Ervaren jullie zelf ook een positieve financiële performance?

‘We zijn relatief welvarend. Zeker in vergelijking met gemeenten aan de randen van Nederland. De cijfers over 2021 zijn echter ook wat vertekend. Onder andere door corona, maar ook door de verkoop van afvalverwerker AEB. Daar hebben we een stuk voorziening kunnen laten vrijvallen en tot op de dag van vandaag heeft zich dat nog niet gematerialiseerd. We zijn nog in afwachting van de formele toestemming van de mededingingsautoriteit. En verder is ons begrotingstotaal flink gegroeid door alle miljarden die we hebben ontvangen vanwege corona.’

Hoe kijkt u aan tegen de toekomst waaronder het ‘ravijnjaar 2026’; hoe anticipeer je hierop?

‘Gemeenten hebben behoefte aan bestendigheid en stabiliteit, misschien nog wel meer dan dat de financiën op een adequaat niveau liggen. Natuurlijk moeten er voldoende middelen zijn om de aan ons opgelegde taken uit te kunnen voeren. Met name voor de jeugdzorg is dat nog steeds een ingewikkelde dialoog met het Rijk. Ook de nieuwe regering heeft weer een structurele korting in de boeken gezet zonder dat bekend is of het instrumentarium voor gemeenten wel voldoende is om de taken te kunnen uitvoeren. En het accres mag dan voor 2026 enigszins gedempt worden, in 2027 staat het wel weer in de boeken. Voor Amsterdam betekent dat voor het eerst in de geschiedenis een structureel tekort in de begroting.’

Wordt het daardoor lastiger om richting te geven aan de grote opgaven?

‘Dat is onvermijdelijk. Zeker met het oplopen van de rente, de energiekosten en het algemeen prijspeil. Je kunt dus niet meer alles in je planvoorraad overeind houden. De Amsterdamse bevolking groeit bovendien flink, maar dat zal niet leiden tot een hogere gemeentefondsuitkering. Dus wordt iedereen in de stad een beetje armer.’

LEGENDA

OVERSCHOT
- > 100.000.000
- 10.000.000 - 100.000.000
- 1.000.000 - 10.000.000
- 100.000 - 1.000.000
- 0 - 100.000

TEKORT
- 0 - -100.000
- -100.000 - -1.000.000
- -1.000.000 - -10.000.000
- -10.000.000 - -100.000.000
- > -100.000.000

Tekorten en overschotten

2017

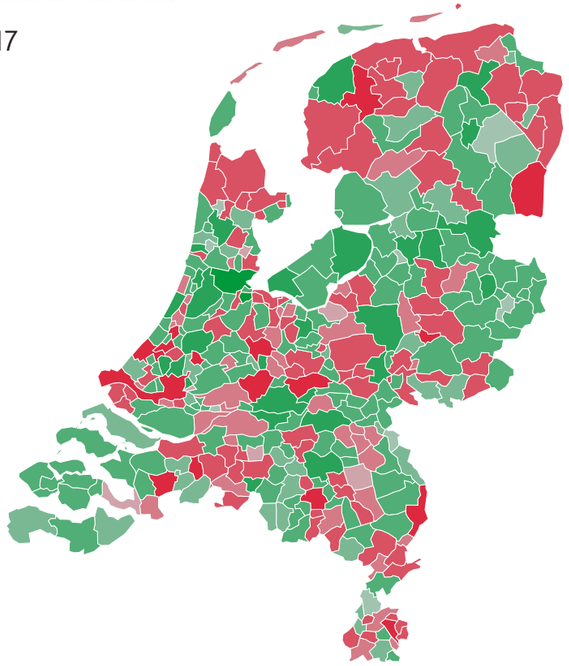

2018

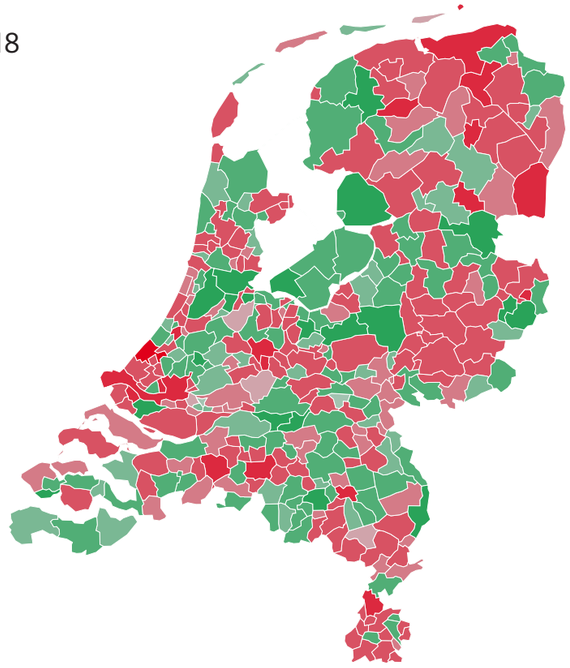

2019

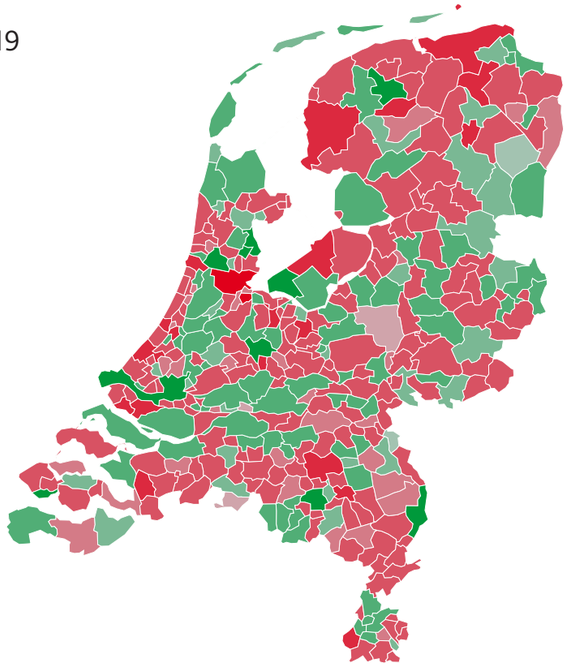

2020

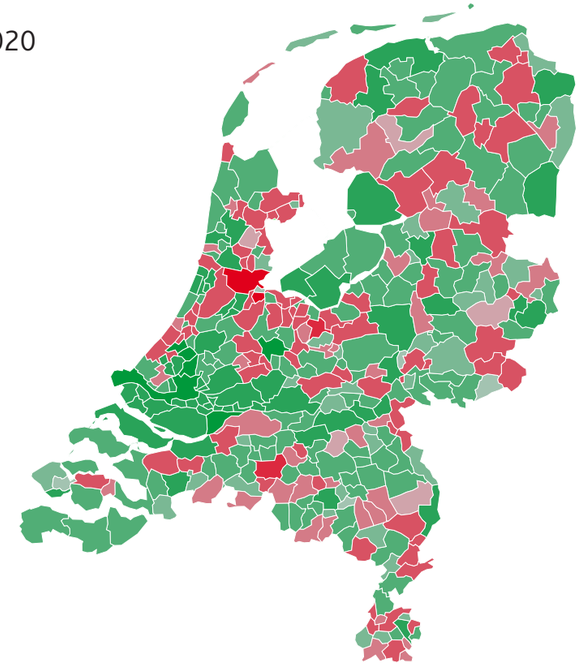

TOENEMEND TEKORT
In de periode 2017 tot en met 2019 kleurt de kaart van Nederland steeds roder. Vanaf 2020 zijn er, duidelijk zichtbaar, meer gemeenten met een overschot. Die ontwikkeling heeft zich over 2021 doorgezet.

LEGENDA

OVERSCHOT
- > 100.000.000
- 10.000.000 - 100.000.000
- 1.000.000 - 10.000.000
- 100.000 - 1.000.000
- 0 - 100.000

TEKORT
- 0 - -100.000
- -100.000 - -1.000.000
- -1.000.000 - -10.000.000
- -10.000.000 - -100.000.000
- > -100.000.000

Tekorten en overschotten

2021

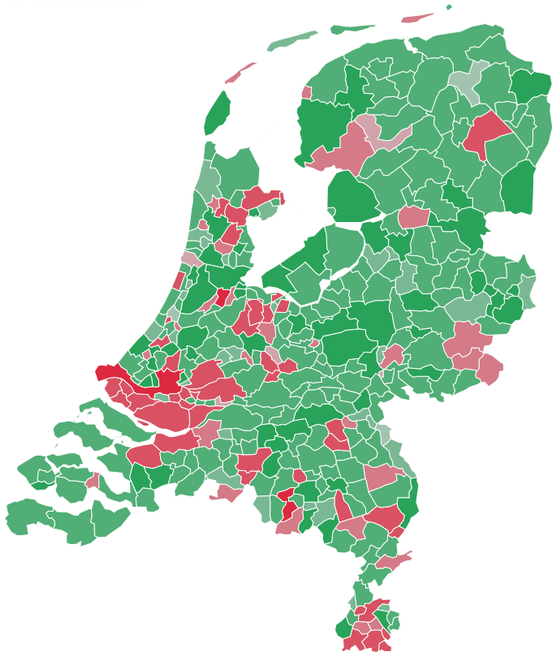

Begroting vs. realisatie Nederlandse gemeenten in euros (2019-2021)

= aantal gemeenten

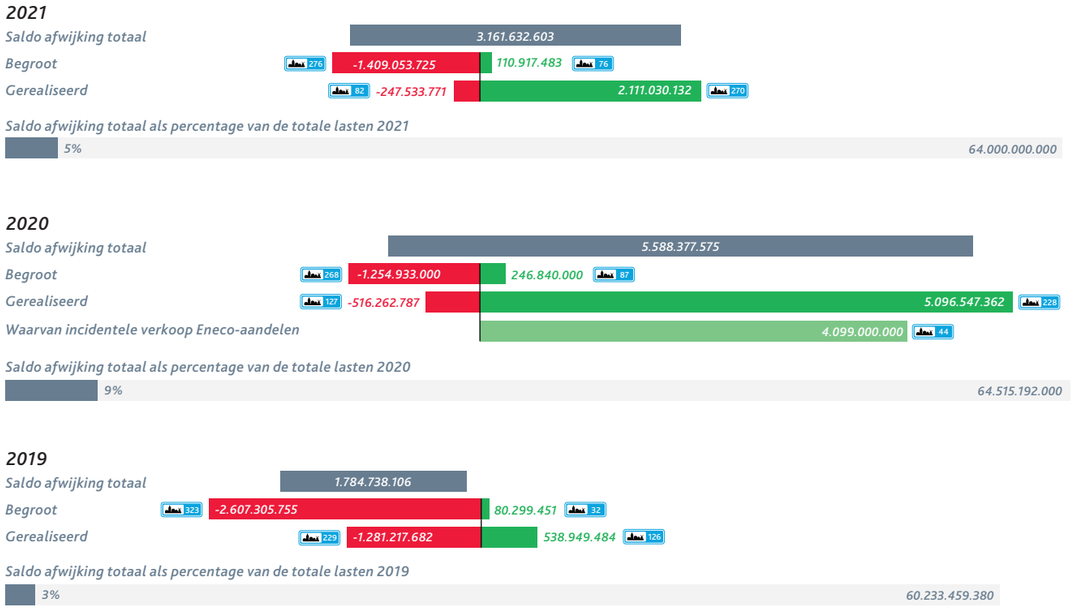

‘Naarmate gemeenten groter zijn, is er vaker sprake van een stijgend rapportcijfer’

Overschotten nemen toe
Sinds 2017 zien we dat de gemeenten in Nederland steeds groener kleuren. De overschotten nemen duidelijk toe. Let wel: het betreft hier uitsluitend de resultaten per jaar, ofwel de ‘kasboeken’. Eventuele reserves en banksaldi zijn hier niet in meegenomen. Dat verklaart ook wellicht het van ‘groen’ naar ‘rood’ kleuren van de gemeenten in het zuidelijke deel van Zuid-Holland. In 2020 ontvingen deze gemeenten grote bedragen uit de verkoop van Eneco-gelden. Daarmee zijn de buffers groot en zijn deze gemeenten wellicht minder terughoudend met het aangaan van tekorten.

Begroting wijkt af van realiteit
Uit ons onderzoek blijkt dat goed begroten niet eenvoudig is. De begrote tekorten van gemeenten wijken fors af van de realiteit. Vooraf verwachtte bijna 80% van de gemeenten tekorten in 2021. Uiteindelijk blijkt uit de jaarrekeningen 2021 dat maar 23% van de gemeenten (82) tekorten heeft gehad. De vraag is of gemeenten niet goed begroten of dat ze te afhankelijk zijn van incidentele meevallers – bijvoorbeeld in het kader van corona – en andere (aanvullende) bijdragen vanuit het Rijk die vooraf ook niet goed te ramen waren.

Voorspellende waarde onvoldoende
We hebben voor de jaren 2019 tot en met 2021 in kaart gebracht hoe de oorspronkelijke begroting zich verhoudt tot de realisatie. Hieruit blijkt dat de verschillen groot zijn. Ook in een jaar als 2019, waarin corona nog geen enkele rol speelde. Zelfs toen was er sprake van een afwijking van 3% tussen begroting en realiteit. Daarmee is de voorspellende waarde van de begroting onvoldoende. Dit maakt het voor gemeenten extra moeilijk om keuzes te maken en te sturen. Gelet op de belangrijke positie die de begroting inneemt bij gemeenten is dit een belangrijk aandachtspunt. Op deze wijze kunnen raden en colleges niet goed sturen en keuzes maken, zeker niet voor de lange termijn. Een herziening van de financiële verhoudingen kan ook wat dit onderdeel betreft leiden tot meer financiële stabiliteit en voorspelbaarheid.

Lessons learned
Welke lessen kunnen we nu trekken als we terugkijken op de afgelopen jaren? De invoering en decentralisatie van het sociaal domein hebben een zeer grote impact gehad op gemeenten. En dit heeft zich tot en met 2019 ook vertaald in toenemende tekorten bij gemeenten waardoor de kaart van Nederland over dat jaar rood kleurde. Dat wordt achteraf ook door alle betrokkenen erkend en in meerdere onderzoeksrapporten is dit geëvalueerd. Ook in financieel opzicht kunnen daar lessen uit worden getrokken:

- Wees als lokale overheid kritisch bij de acceptatie van nieuwe taken. Kan en wil de gemeente de nieuwe taak oppakken? Bij nieuwe taken moet vooraf een uitvoeringstoets uitgevoerd worden. Dit moet niet alleen op landelijk niveau uitgevoerd worden, maar gemeenten zouden voor zichzelf ook zo’n uitvoeringstoets kunnen uitvoeren.
- Zonodig kunnen gemeenten samenwerken in (regio)verband. Soms ook is het nodig om ‘over de gemeentegrenzen heen’ te kijken om maatschappelijke doelen te realiseren. Rijksoverheid, gemeenten of gemeenschappelijke regelingen kunnen daarin meer als één overheid optrekken.
- Begroten blijkt lastig. De financiële wispelturigheid bij gemeenten is groot. Tot voor de invoering van het sociaal domein waren gemeenten in financieel opzicht goed voorspelbaar. De afgelopen jaren constateren we dat de afwijkingen tussen begroting en realisatie fors zijn. Dit leidde soms tot bezuinigingsrondes die achteraf niet nodig bleken. Die voorspelbaarheid kan beter en daarnaast is er ook behoefte aan een stabieler financieel stelsel.

‘Uit ons onderzoek blijkt dat de voorspellende waarde van begrotingen onvoldoende is’

Martin Jonker
concerncontroller gemeente Haarlem

Marion van Tilborg
manager financiën gemeente Zaanstad

Klaas de Vries
wethouder gemeente Meppel

Albert van Heijningen
concerncontroller gemeente Alkmaar

Willem van Duijn
secretaris interdepartementale taskforce verbetering uitkeringsstelsel Rijk en decentrale overheden en toezichthouders, van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

RONDETAFELDISCUSSIE

‘We moeten als één overheid opereren’

Het gaat in 2021 een stuk beter met de gemeentefinanciën. Er zit wat meer vet op de botten. Maar de realiteit is nog steeds weerbarstig, blijkt tijdens een rondetafeldiscussie georganiseerd door BDO. Ook de moeizame relatie met het Rijk en het oplopend aantal specifieke uitkeringen (SPUKs) komen aan bod tijdens deze middag in kasteel De Vanenburg.

‘Ik vrees dat wanneer de geldstroom vanuit het Rijk straks vanaf 2026 minder wordt, de klap bij gemeenten heel groot wordt’

REFLECTIE UIT HET VELD
Ook dit jaar organiseerde BDO een rondetafeldiscussie. Vijf vertegenwoordigers van gemeenten en het Rijk delen in dit verslag inzichten en ervaringen met elkaar over de eerste uitkomsten uit de benchmark, over de grote maatschappelijke opgaven en andere uitdagingen die op het bordje komen van het lokaal bestuur.

‘De hoge inflatie op dit moment zorgt ervoor dat resultaten van gemeenten ook snel weer verdampen’

Albert van Heijningen
concerncontroller gemeente Alkmaar

Het gaat gemeenten financieel weer voor de wind. In 2021 vond er bij veel gemeenten verder financieel herstel plaats en realiseerden gemeenten een gezamenlijk resultaat van € 1,8 miljard. Goed nieuws dus. ‘Dat is ook zo’, concluderen de deelnemers aan deze rondetafel, ‘maar deze cijfers behoeven wel de nodige duiding’, benadrukken ze met klem. Om te beginnen, is daar de sterke inflatie waardoor de cijfers rooskleuriger ogen dan ze in werkelijkheid zijn. Maar ook zijn de overschotten in veel gevallen voor een deel alweer uitgegeven. Albert van Heijningen, concerncontroller gemeente Alkmaar: ‘Vroeger was het zo dat als een gemeente geld overhield, dit geld ook echt overbleef. Nu stroomt het direct aan de andere kant weer weg om problemen op te lossen of specifieke bestemmingen te financieren. Zo hadden wij in Alkmaar in 2021 20 miljoen euro over. Nog diezelfde avond verdween daarvan 10 miljoen euro alweer in de pot van schades, inflatie en jeugdzorg. Ik vrees dan ook dat wanneer de geldstroom vanuit het Rijk straks vanaf 2026 minder wordt, de klap bij gemeenten heel groot wordt.’

‘Geld is niet meer de eerste zorg’

Desalniettemin zijn de baten en reserves van gemeenten in 2021 sterk gestegen. Dat is vooral het gevolg van de verhoging van de algemene uitkering van het Rijk. ‘Geld is op dit moment niet meer de eerste zorg. Het gaat veel meer over inflatieonzekerheid, energietransitie en vooral arbeidsmarkt’, zegt Martin Jonker, concerncontroller gemeente Haarlem. Een andere uitdaging die extra baten met zich meebrengt, betreft het uitgeven van het geld en het realiseren van de beoogde doelen. Marion van Tilborg, manager financiën gemeente Zaanstad: ‘Er zit veel zand in de raderen van de wetgeving rondom de vergunningsmachine (Omgevingswet en automatisering daarvan, stikstof, personeelstekort). Dit belemmert gemeenten hun doelstellingen te halen rondom bouw van met name woningen.’ Klaas de Vries, wethouder in Meppel vult aan: ‘Geld uitgeven is niet het probleem, maar geld uitgeven aan de goede dingen is lastiger geworden.’

Invloed corona

Van Heijningen benadrukt het feit dat gemeenten wel geld móeten overhouden. En op dat gebied is er wel het een en ander veranderd. ‘Als een wethouder in het jaar 2000 € 5.000 overhield, dan werd hij weggestuurd. Maar als een gemeente nu na de septembercirculaire van 2021 geen geld overhoudt, dan klopt er iets niet. De vergoedingen waren zeer ruimhartig.’ In hoeverre de coronagelden het positieve resultaat in 2021 beïnvloed hebben, is voor de deelnemers niet helemaal duidelijk. Daar is nog weinig zicht op. Jonker: ‘We hebben in Haarlem in 2021 geld overgehouden terwijl we eigenlijk een tekort hadden begroot. Wellicht is dit het gevolg van corona, maar zeker weten doen we het niet. Want ook dit jaar houden we veel geld over. En dat helpt niet om 2021 te duiden.’

Financiële disbalans

De reserves zijn kortom gegroeid, maar de omvang van die reserves is bij veel gemeenten minder dan de cijfers op het eerste gezicht doen vermoeden. Bovendien zitten gemeenten met de uitdaging om gelden goed weggezet te krijgen. Een tekort aan personeel, grondstoffen en materialen zorgt voor stevige belemmeringen. Hierdoor ontstaat een financiële disbalans. De baten zijn vooralsnog ruim, maar veel gemeenten kunnen niet voldoende lasten creëren.

Bijkomende uitdaging is dat na 2025 de algemene uitkering flink wordt gekort. De kabinetsplannen gaan immers niet verder dan eind 2025. Deze financiële afgrond baart ook de deelnemers aan de rondetafel de nodige zorgen. Voor de aanpak van maatschappelijke opgaven en een doordachte besteding van de middelen is immers een structureel, financieel langetermijnbeleid nodig.

Groeiend aantal specifieke uitkeringen

De langetermijnvisie ontbreekt soms. Dat zie je ook terug in de financiering. Het aantal specifieke uitkeringen (SPUKs) neemt toe. Waar de algemene uitkering vrij besteedbaar is, zijn de SPUKs dat niet. De Vries: ‘Er komt steeds meer geoormerkt geld dat een duidelijke bestemming heeft. Niet altijd is de procedure duidelijk over hoe dit uit te geven. We krijgen alleen een doelstelling toegewezen.’
Willem van Duijn die zich bezighoudt met het uitkeringsstelsel bij het ministerie van BZK laat weten dat BZK, Financiën en de koepels hard bezig zijn om dit te veranderen: ‘Er is een taskforce verbetering uitkeringsstelsel die – in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het

ALS IK MINISTER VAN FINANCIËN WAS...
‘Dan zou ik de gemeente niet aansturen vanuit een beleidscode, maar in samenspraak met de uitvoerders, ofwel de gemeenten. Daarnaast zou ik ook mijn verantwoordelijkheid nemen voor de Financiële-verhoudingswet (artikel 2) en dit niet alleen aan de minister van BZK overlaten.’

Martin Jonker, concerncontroller gemeente Haarlem

‘Geld uitgeven is niet het probleem, maar geld uitgeven aan de goede dingen is lastiger geworden’

Klaas de Vries
wethouder gemeente Meppel

ALS IK MINISTER VAN FINANCIËN WAS...
‘Dan zou ik nog beter duidelijk maken aan gemeenten en provincies wat precies de financiële mogelijkheden zijn voor het Rijk, dus laten zien wat er wel en niet kan. Ook voor het Rijk zijn immers de financiële mogelijkheden niet onbeperkt.’

Willem van Duijn, secretaris interdepartementale taskforce verbetering uitkeringsstelsel Rijk en decentrale overheden en toezichthouders, van het ministerie van BZK.

‘Er zit veel zand in de raderen van de wet-geving rondom de vergunnings-machine’

Marion van Tilborg
manager financiën gemeente Zaanstad

ALS IK MINISTER VAN FINANCIËN WAS...
'Dan zou ik uit mijn ivoren toren komen om gesprekken bij te wonen en te voelen wat er precies gebeurt in de laagste overheidslagen. Die hebben er behoefte aan om hun verhalen wat vaker te kunnen delen.'

Albert van Heijningen, concerncontroller gemeente Alkmaar

'Geld is op dit moment niet meer de eerste zorg'

Martin Jonker
concerncontroller gemeente Haarlem

Interprovinciaal Overleg (IPO) - werkt aan vermindering van de verantwoordingsdruk. Meer via decentralisatie-uitkeringen (gemeentefonds) en dus minder specifieke uitkeringen. Maar ook door de administratieve lasten van SPUKs te verminderen. Van Duijn benadrukt nog dat er bepaald geen wantrouwen bestaat van het Rijk richting gemeenten; integendeel. 'Er is wel degelijk veel vertrouwen richting decentrale overheden. Er wordt dan ook in samenwerking met de VNG en het IPO hard gewerkt om die regeldruk te verminderen.'

Uitvoeringstoets voor decentrale overheden
Ook werkt het ministerie van BZK aan een uitvoeringstoets voor decentrale overheden (UDO), laat Van Duijn weten. Hiermee wordt voor invoering van nieuw rijksbeleid duidelijk wat de effecten hiervan zijn voor bijvoorbeeld gemeenten en provincies. 'Het is noodzakelijk dat de opgaven waarvoor medeoverheden staan en de middelen die ze tot hun beschikking hebben in balans zijn,' schrijft minister Bruins Slot in haar hoofdlijnenbrief. De uitvoeringstoets bevordert dit. Deze toets zorgt er bovendien voor dat de relatie tussen Rijk en gemeenten gelijkwaardiger wordt en de regiefunctie van BZK wordt versterkt.

Eén overheid
De verhouding tussen Rijk en gemeenten houdt de gemoederen aan deze rondetafel sowieso bezig. De hoge verantwoordingslast en het gefragmenteerd financieel beleid met 2026 als spreekwoordelijke cliffhanger, doen die verhoudingen geen goed. Jonker: 'Het gesprek tussen Rijk en gemeenten moet openlijk gevoerd worden. We hebben een gezamenlijke opgave en dat betekent dat het financieel arrangement daaromheen ook helder moet zijn. Gemeenten mogen daarin meer verantwoordelijkheid nemen, maar tegelijkertijd moet het ministerie van BZK ook bijsturen als blijkt dat het financieel kader niet uitvoerbaar is. En als het Rijk bijvoorbeeld wil dat gemeenten minder uitgeven, dan is dat prima, maar dan moeten we die boodschap aan de buitenwereld ook gezamenlijk brengen. Dat moet het Rijk dan niet overlaten aan gemeenten alleen. We moeten als één overheid opereren.'

Schaalvergroting of niet
Ook reageren de deelnemers nog op een aantal stellingen. Een daarvan betreft de schaalgrootte van gemeenten: 'Nog steeds 75% van de gemeenten heeft minder dan 50.000 inwoners. Terwijl grotere gemeenten wenselijk zijn vanwege de enorme uitdagingen.'
'Oneens', reageert wethouder De Vries. 'Schaalvergroting levert wellicht meer efficiency op, maar de uitvoering wil je dicht bij de inwoners houden.' Ook Jonker is het niet eens met de stelling. 'Een gemeente is niet per se efficiënter wanneer deze groter is, blijkt uit onderzoek van het COELO. Er is dus geen argument om die schaalvergroting toe te passen. Bovendien komt er meer levendigheid in een gebied, wanneer zaken lokaal geregeld worden. Dus "nee", ik ben niet voor opschalen. Sterker nog, ik sluit niet uit dat we weer terug moeten van *global* naar *local*.'

Achterstallig onderhoud
Tot slot discussiëren de deelnemers nog over zogenaamde 'verborgen opgaven'. Een daarvan is de betaalbaarheid van het in stand houden van de kapitaalgoederen. De 'case Almere' komt in dit kader ter sprake. Na een kleine vijftig jaar is Almere toe aan een grote onderhoudsbeurt. Denk aan het ophogen van verzakte straten en stoepen, het vervangen van bruggen enzovoort. Onderhoud waar jarenlang op bezuinigd was. Nu blijkt dat de gemeente hiervoor tot 2050 in totaal maar liefst € 2,5 miljard nodig heeft. Een herkenbaar probleem, zo menen de deelnemers. Jonker: 'Gemeenten bezuinigen al snel op onderhoud. De kwaliteit van de openbare ruimte hoeft niet altijd een 10 te zijn, zo wordt dan gedacht. Dat er wat gras tussen de tegels zit, is geen halszaak. Maar het kan op den duur tegen je werken.' De kades en bruggen in Amsterdam zijn hier een voorbeeld van. Door achterstallig onderhoud zijn deze nu in kritieke staat.' Van Heijningen: 'Het is bovendien lastiger geworden om bouw- en onderhoudskosten te begroten. Vroeger kostte een school 2 miljoen euro. Nu is dat – als gevolg van aanvullende eisen en duurder wordende goederen - wel 8 miljoen euro geworden. Wat dat betreft is begroten er niet eenvoudiger op geworden.'

ALS IK MINISTER VAN FINANCIËN WAS...
'Dan zou ik de gemeenten gunnen dat er wat meer stabiliteit komt en wat meer vertrouwen in deze overheidslaag. Gemeenten moeten wel heel veel verantwoording afleggen als het gaat om decentrale uitkeringen en subsidies. Als minister van Financiën geef ik gemeenten een grote pot geld en vertrouw ik erop dat ze die op een goede manier besteden.'

Marion van Tilborg, manager financiën gemeente Zaanstad

'Er wordt hard gewerkt om de regeldruk die samenhangt met de huidige regelgeving voor het uitkeringsstelsel te verminderen'

Willem van Duijn
secretaris interdepartementale taskforce verbetering uitkeringsstelsel Rijk en decentrale overheden en toezichthouders, van het ministerie van BZK

ALS IK MINISTER VAN FINANCIËN WAS...
'Dan zou ik meer structuur aanbrengen in de gemeentelijke financiën. Het financiële beleid is nu te onduidelijk en te incidenteel gericht, terwijl financiën een stabiliserende factor zouden moeten zijn.'

Klaas de Vries, wethouder gemeente Meppel

BEGROTING 2023

Begrotingen 2023 laten een gemengd beeld zien

Naast de gerapporteerde cijfers over 2021 analyseerde BDO voor dit rapport ook de **begrotingen 2023** van alle gemeenten. Die vertonen een divers beeld. 52% van de gemeenten verwacht over 2023 een tekort van in totaal € 1,8 miljard, terwijl 163 gemeenten uitgaan van een overschot in 2023 van in totaal € 0,9 miljard. Per saldo verwachten gemeenten voor 2023 een tekort van € 0,9 miljard.

De begroting is voor ieder raadslid een belangrijke uitdaging. De gemeenteraad heeft 'budgetrecht' en is daarmee wettelijk bevoegd om de gemeentelijke begroting vast te stellen. Daarmee geeft de raad het college toestemming om geld uit te geven aan onderdelen die in de begroting staan genoemd. Met de begroting wordt duidelijk wat de gemeente wil bereiken, wat daarvoor moet worden gedaan, welke kosten daarmee zijn gemoeid en welke inkomsten daar tegenover staan.

Grote verschillen per provincie

Als we de begrotingen voor 2023 verder analyseren, zien we dat de verwachte tekorten per inwoner per provincie flink van elkaar verschillen. Zo verwachten gemeenten in de provincie Zuid-Holland een tekort per inwoner van maar liefst € 140, terwijl gemeenten in Drenthe uitgaan van een tekort per inwoner van € 34. In Zuid-Holland (tekort € 55) zien we mogelijk de doorwerking van het effect dat we in de jaarrekening 2021 denken te zien: de inzet van de Eneco-middelen. Het grootste tekort heeft Limburg met € 513 per inwoner, het grootste overschot heeft Friesland met € 292 per inwoner.

Dat meer dan de helft van de gemeenten een tekort verwacht is opvallend. Gezien het verbeterende financiële perspectief zou verwacht mogen worden dat minder gemeenten een tekort ramen. Over 2019-2021 is gebleken dat er sprake is van relatief forse afwijkingen tussen begroting en realisatie. Het valt niet uit te sluiten dat dit voor 2023 weer het geval is.

'Met de begroting wordt duidelijk wat de gemeente wil bereiken, wat daarvoor moet worden gedaan, welke kosten daarmee zijn gemoeid en welke inkomsten daar tegenover staan'

ZUID-HOLLAND EN LIMBURG UITSCHIETERS
In Zuid-Holland en Limburg worden de meeste tekorten verwacht. Met name opvallend zijn de relatief grote verwachte tekorten in Limburg.

Verwachte tekorten gemeenten, totaal per provincie (2023)

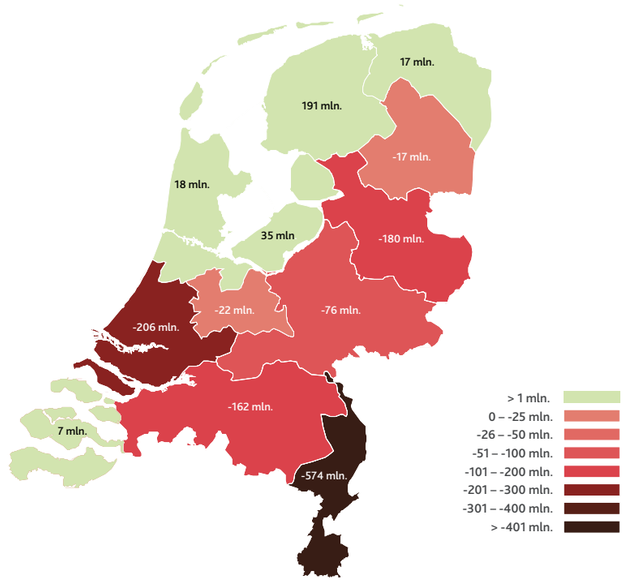

Verwachte daling solvabiliteit gemeenten, gemiddeld per provincie (2023 vs. 2021)

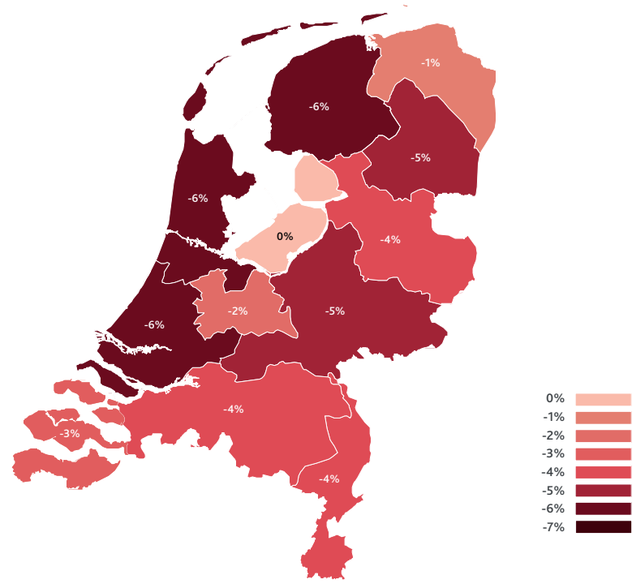

LAGERE SOLVABILITEIT
Over 2022 en 2023 verwachten gemeenten per saldo uit te komen op een lagere solvabiliteit. Dit wordt vooral veroorzaakt door de forse tekorten die gemeenten over 2022 nog verwachten.

DIVERS BEELD
De verwachte tekorten per inwoner zijn veruit het hoogst in Limburg, gevolgd door Overijssel. Gemeenten in Friesland, Flevoland, Groningen, Noord-Holland en Zeeland verwachten per saldo een overschot.

Verwachte tekorten gemeenten per inwoner, gemiddeld per provincie (2023)

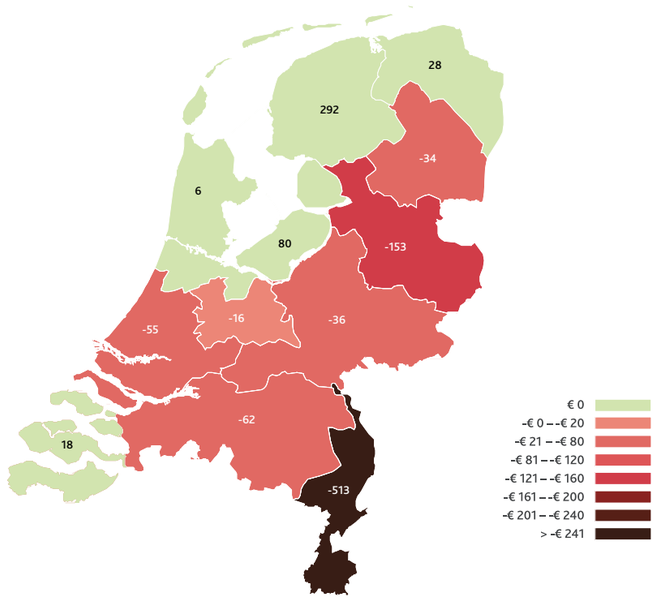

Verwachte stijging nettoschuldquote gemeenten, gemiddeld per provincie (2023 vs. 2021)

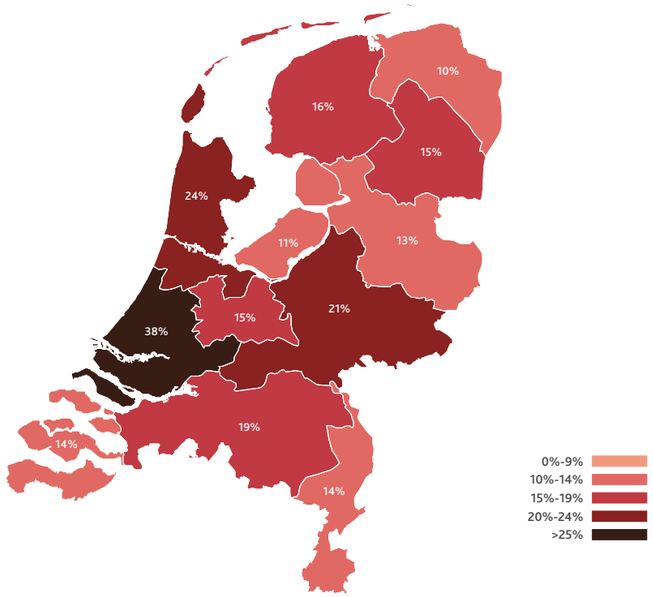

TOENAME NETTOSCHULDQUOTE
Gemeenten ramen een toename van de nettoschuldquote. Dit betekent dat gemeenten verwachten meer geld te moeten lenen.

ONLINE & INTERACTIEF

Ontdek de scores per groottecategorie

Met de interactieve analysetool brengt u de Financiële benchmark Nederlandse gemeenten van BDO nóg meer tot leven. Bekijk en vergelijk uw eigen resultaten met die van andere gemeenten, ontdek sterke en zwakke regio's en nog veel meer.

VERGELIJK DE SCORES VAN ALLE GEMEENTEN

BEKIJK & VERGELIJK SPECIFIEKE GEMEENTEN

VERGELIJK DE CIJFERS 2018-2021

NIEUW! DUIDING MEERJARENPERFORMANCE MET TRENDRATING

ONTDEK DE STIJGERS EN DALERS

BEKIJK DE INTERACTIEVE ANALYSETOOL
op **www.bdo.nl/analysetoolgemeenten**
én download de volledige digitale
BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2023.

FILTER OP GROOTTECATEGORIE, RAPPORTCIJFER EN RANKING

ONTDEK STERKE EN ZWAKKE REGIO'S

VERGELIJK MET STREEKGENOTEN

RANKING

FINANCIËLE BENCHMARK
NEDERLANDSE GEMEENTEN VAN BDO

GEMEENTEN MET > **100.000** INWONERS

					Ratioanalyse 2021					*Opbouw cijfer 2021*						*Meerjarenperformance*					
Ranking 2021	**Positie t.o.v. 2020**	**Gemeente**	**Inwoners**	**Provincie**	**Solvabiliteit**	**Nettoschuldquote gecorrigeerd**	**Grondexploitatie**	**Structurele exploitatieruimte**	**Belastingcapaciteit**	**Solvabiliteit**	**Nettoschuldquote gecorrigeerd**	**Grondexploitatie**	**Structurele exploitatieruimte**	**Belastingcapaciteit**	**Rapportcijfer 2021**	**Rapportcijfer 2020**	**Rapportcijfer 2019**	**Rapportcijfer 2018**	**Gem. 2018-2021**	**Trendrating**	**Ranking 2020**
1	=	Tilburg	224.459	NB	67,0%	19,0%	3,0%	0,1%	73,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	10	10	=	1
2	▲	Amsterdam	882.633	NH	50,0%	88,0%	-8,7%	2,0%	94,0%	40	30	15	10	5	10	9	9	10	10	↗	7
3	=	Zoetermeer	125.767	ZH	65,1%	-1,0%	7,9%	5,0%	97,7%	40	30	15	10	3	10	10	10	9	10	↗	3
4	▲	Rotterdam	655.468	ZH	56,0%	20,9%	-2,7%	5,6%	102,0%	40	30	15	10	3	10	10	10	9	9	↗	5
5	▼	Alphen aan den Rijn	112.926	ZH	52,4%	23,3%	9,0%	1,6%	100,6%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	4
6	=	's-Hertogenbosch	156.538	NB	57,0%	20,0%	6,0%	0,0%	79,0%	40	30	15	6	5	10	10	10	10	10	=	6
7	▼	Dordrecht	119.537	ZH	68,0%	-8,0%	10,0%	-0,7%	94,0%	40	30	15	3	5	9	10	10	10	10	↘	2
8	=	Den Haag	553.417	ZH	38,1%	28,1%	0,7%	0,4%	85,8%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	8
9	▲	Ede	119.986	GE	32,0%	27,0%	18,0%	3,0%	85,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	19
10	▼	Alkmaar	110.783	NH	28,2%	68,7%	3,6%	2,9%	80,6%	27	30	15	10	5	9	9	9	7	8	↗	9
11	▼	Eindhoven	238.326	NB	39,4%	39,5%	7,4%	8,3%	97,7%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	10
12	▲	Deventer	101.446	O	31,0%	45,0%	15,0%	8,3%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	13
13	▲	Venlo	102.136	L	31,0%	30,0%	4,0%	6,8%	103,3%	27	30	15	10	3	9	8	8	7	8	↗	17
14	▼	Amersfoort	158.590	U	30,9%	37,2%	13,3%	6,7%	99,8%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	11
15	▼	Apeldoorn	165.611	GE	28,3%	56,0%	1,0%	4,5%	97,2%	27	30	15	10	3	9	9	9	6	8	↗	12
16	▲	Arnhem	163.888	GE	22,0%	66,0%	6,0%	8,0%	102,0%	27	30	15	10	3	9	7	7	6	7	↗	25
17	▲	Almere	217.828	FL	41,0%	43,0%	18,0%	1,8%	109,0%	27	30	15	10	1	8	7	7	7	7	↗	24
18	▼	Utrecht	361.699	U	40,9%	59,0%	13,4%	13,4%	107,3%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	14
19	▲	Delft	104.572	ZH	39,2%	24,7%	-1,3%	5,8%	106,2%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	22
20	▼	Zwolle	130.668	O	37,0%	44,0%	14,0%	0,0%	90,0%	27	30	15	6	5	8	8	8	9	8	↘	15
21	▼	Enschede	160.640	O	31,0%	29,0%	1,0%	6,8%	105,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	7	8	↗	16
22	▼	Maastricht	121.151	L	27,0%	56,0%	2,0%	6,0%	105,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↗	21
23	▼	Haarlem	162.898	NH	26,0%	68,0%	2,0%	3,0%	115,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	6	8	↗	18
24	▼	Haarlemmermeer	159.336	NH	34,3%	81,0%	22,7%	4,5%	104,2%	27	30	10	10	3	8	8	8	8	8	=	20
25	▲	Nijmegen	179.100	GE	20,0%	58,0%	29,0%	0,3%	103,0%	27	30	10	10	3	8	6	6	5	7	↗	28
26	▼	Leiden	125.074	ZH	30,7%	98,8%	1,1%	6,3%	119,6%	27	20	15	10	1	7	7	7	8	8	↘	23
27	▼	Leeuwarden	125.504	FR	15,8%	71,1%	25,1%	4,8%	95,5%	13	30	10	10	3	7	7	7	6	6	↗	26
28	▼	Breda	184.702	NB	18,5%	40,6%	3,9%	-1,0%	97,8%	13	30	15	3	3	6	6	6	6	6	=	27
29	▲	Westland	112.448	ZH	36,4%	108,3%	47,7%	3,7%	124,4%	27	20	5	10	1	6	5	5	7	6	↗	32
30	▼	Emmen	107.856	D	9,3%	99,0%	5,9%	6,1%	101,3%	13	20	15	10	3	6	6	6	5	6	↗	29
31	▼	Zaanstad	157.166	NH	19,2%	103,0%	8,6%	3,8%	110,4%	13	20	15	10	1	6	6	6	6	6	=	30
32	▼	Groningen	234.950	G	8,0%	104,0%	32,7%	2,1%	117,1%	13	20	10	10	1	5	5	5	4	5	↗	31

GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

					Ratioanalyse 2021					*Opbouw cijfer 2021*						*Meerjarenperformance*					
Ranking 2021	**Positie t.o.v. 2020**	**Gemeente**	**Inwoners**	**Provincie**	**Solvabiliteit**	**Nettoschuldquote gecorrigeerd**	**Grondexploitatie**	**Structurele exploitatieruimte**	**Belastingcapaciteit**	**Solvabiliteit**	**Nettoschuldquote gecorrigeerd**	**Grondexploitatie**	**Structurele exploitatieruimte**	**Belastingcapaciteit**	**Rapportcijfer 2021**	**Rapportcijfer 2020**	**Rapportcijfer 2019**	**Rapportcijfer 2018**	**Gem. 2018-2021**	**Trendrating**	**Ranking 2020**
1	▲	Capelle aan den IJssel	67.188	ZH	64,5%	19,0%	1,7%	7,0%	76,3%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	2
2	▲	Oosterhout	56.535	NB	59,6%	35,6%	5,4%	0,1%	94,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	5
3	=	Leidschendam-Voorburg	76.659	ZH	64,1%	14,0%	16,3%	1,7%	99,7%	40	30	15	10	3	10	10	10	8	9	↗	3
4	=	Amstelveen	92.331	NH	63,0%	-6,0%	-1,0%	14,0%	101,0%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	4
5	▲	Oss	93.307	NB	51,1%	5,6%	0,0%	5,2%	95,3%	40	30	15	10	3	10	8	8	9	8	↗	31
6	▼	Hoeksche Waard	88.715	ZH	67,0%	5,0%	1,0%	0,0%	81,0%	40	30	15	6	5	10	10	10	-	10	↘	1
7	=	Zeist	65.987	U	65,0%	7,0%	1,0%	2,0%	108,0%	40	30	15	10	1	10	9	9	9	9	↗	7
8	▼	Pijnacker-Nootdorp	56.572	ZH	62,0%	-2,0%	2,9%	1,6%	129,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	8	9	↗	6

GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
9	▲	Helmond	93.476	NB	51,7%	17,3%	31,8%	4,6%	96,3%	40	30	10	10	3	9	8	8	7	8	↗	23
10	▲	West Betuwe	51.971	GE	52,0%	29,0%	28,0%	2,0%	134,0%	40	30	10	10	1	9	8	8	7	8	↗	30
11	▼	Katwijk	66.032	ZH	31,0%	80,0%	6,0%	0,2%	93,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	9
12	▲	Assen	68.979	D	31,0%	82,0%	9,0%	2,2%	88,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	24
13	▼	Altena	57.009	NB	30,2%	58,0%	9,1%	1,4%	91,2%	27	30	15	10	5	9	9	9	-	9	↗	12
14	▼	Veenendaal	67.671	U	30,0%	57,0%	-2,3%	0,4%	81,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	10
15	▲	Hoorn	74.298	NH	27,0%	36,0%	-3,0%	5,0%	86,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	28
16	▲	De Fryske Marren	51.597	FR	27,0%	43,9%	4,8%	2,3%	94,9%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	27
17	▲	Súdwest-Fryslân	90.300	FR	21,7%	42,0%	0,2%	4,3%	92,0%	27	30	15	10	5	9	7	7	7	7	↗	40
18	▼	Goeree-Overflakkee	51.051	ZH	49,1%	12,6%	0,4%	3,2%	99,4%	27	30	15	10	3	9	8	8	-	8	↗	16
19	▲	Nieuwegein	64.554	U	31,0%	64,0%	3,4%	0,2%	95,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	25
20	▼	Nissewaard	86.332	ZH	29,7%	50,6%	11,0%	0,6%	96,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	7	8	↗	13
21	▼	Terneuzen	54.501	Z	26,9%	69,9%	3,2%	4,3%	96,5%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	14
22	▼	Doetinchem	58.546	GE	23,0%	62,0%	14,0%	1,8%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	=	15
23	▲	Hilversum	91.733	NH	22,0%	67,0%	2,0%	0,8%	102,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	35
24	▼	Gooise Meren	58.846	NH	21,3%	69,3%	4,9%	2,2%	103,5%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	21
25	▼	Hardenberg	61.798	O	42,0%	48,0%	5,0%	0,0%	93,0%	27	30	15	6	5	8	8	8	9	8	=	22
26	▼	Roosendaal	77.244	NB	35,0%	38,0%	16,0%	1,0%	111,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	18
27	▼	Houten	50.323	U	35,0%	55,0%	12,0%	0,9%	105,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	-	8	↗	26
28	▼	Krimpenerwaard	57.062	ZH	33,0%	15,0%	-1,0%	0,3%	106,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	17
29	▲	Vijfheerenlanden	58.788	U	27,2%	80,9%	6,8%	6,5%	107,2%	27	30	15	10	1	8	8	8	-	8	↗	36
30	▲	Heerenveen	51.119	FR	25,9%	46,6%	12,2%	5,9%	118,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↗	37
31	▼	Stichtse Vecht	65.240	U	24,0%	63,0%	0,3%	1,7%	114,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	19
32	▼	Roermond	59.184	L	23,7%	50,3%	1,5%	0,0%	89,9%	27	30	15	6	5	8	8	8	8	8	=	20
33	▼	Smallingerland	55.895	FR	32,0%	53,0%	2,0%	0,0%	103,0%	27	30	15	6	3	8	8	8	8	8	=	29
34	▲	Heerhugowaard	58.387	NH	42,0%	17,0%	9,0%	-2,0%	86,0%	27	30	15	3	5	8	8	8	10	8	↘	38
35	▼	Weert	50.346	L	34,5%	44,9%	5,9%	0,0%	95,0%	27	30	15	3	5	8	8	8	-	8	↗	32
36	▼	Kampen	54.791	O	28,0%	68,0%	2,0%	-3,4%	86,9%	27	30	15	3	5	8	9	9	8	8	↘	11
37	▼	Lansingerland	64.110	ZH	55,0%	20,0%	55,0%	-2,0%	119,0%	40	30	5	3	1	8	9	9	6	8	↗	8
38	▼	Lelystad	81.214	FL	22,0%	22,0%	23,0%	3,0%	106,0%	27	30	10	10	1	8	8	8	8	8	=	34
39	▲	Meierijstad	82.613	NB	38,0%	48,0%	36,0%	4,5%	94,0%	27	30	5	10	5	8	7	7	8	7	↗	45
40	▼	Woerden	52.882	U	23,0%	128,0%	-3,8%	2,4%	105,0%	27	20	15	10	1	7	8	8	7	7	=	39
41	▲	Hengelo	81.476	O	13,3%	68,4%	18,9%	2,4%	93,5%	13	30	15	10	5	7	7	7	7	7	↗	48
42	▲	Schiedam	79.644	ZH	21,4%	127,1%	4,8%	0,0%	103,0%	27	20	15	6	3	7	7	7	5	6	↗	49
43	▼	Den Helder	56.334	NH	18,0%	42,0%	3,0%	3,0%	101,0%	13	30	15	10	3	7	8	8	9	8	↘	33
44	▼	Hoogeveen	55.857	D	16,5%	56,0%	6,9%	5,6%	97,0%	13	30	15	10	3	7	7	7	7	7	=	43
45	▼	Vlaardingen	74.143	ZH	16,1%	74,7%	6,1%	4,3%	103,0%	13	30	15	10	3	7	7	7	8	7	↘	41
46	▼	Midden-Groningen	60.898	G	11,3%	59,3%	1,3%	3,7%	103,6%	13	30	15	10	3	7	7	7	7	7	=	42
47	▼	Heerlen	86.845	L	9,6%	76,9%	2,9%	1,6%	97,4%	13	30	15	10	3	7	7	7	6	7	↗	44
48	▲	Almelo	73.155	O	19,0%	54,0%	11,0%	1,0%	109,0%	13	30	15	10	1	7	6	6	6	6	↗	51
49	▼	Gouda	74.095	ZH	18,5%	76,8%	5,1%	2,6%	130,6%	13	30	15	10	1	7	7	7	6	7	↗	46
50	=	Velsen	68.482	NH	17,1%	74,9%	1,3%	2,0%	107,4%	13	30	15	10	1	7	6	6	9	7	↘	50
51	▲	Westerkwartier	64.306	G	16,8%	80,2%	8,9%	0,7%	112,7%	13	30	15	10	1	7	6	6	-	6	↗	53
52	▲	Sittard-Geleen	91.719	L	13,7%	89,5%	1,6%	0,6%	114,7%	13	30	15	10	1	7	6	6	6	6	↗	54
53	▲	Bergen op Zoom	67.894	NB	11,6%	76,0%	11,6%	2,5%	109,5%	13	30	15	10	1	7	6	6	6	6	↗	55
54	▼	Rijswijk	56.941	ZH	23,6%	104,4%	53,1%	0,2%	111,7%	27	20	5	10	1	6	7	7	3	6	↗	47
55	▼	Purmerend	92.240	NH	15,3%	99,6%	13,2%	4,3%	103,4%	13	20	15	10	3	6	6	6	6	6	=	52
56	=	Barneveld	60.584	GE	24,3%	131,0%	42,0%	0,0%	103,0%	27	10	5	6	3	5	5	5	5	5	=	56

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
1	=	Epe	33.257	GE	79,0%	-15,7%	-0,2%	6,9%	84,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	10	10	=	1
2	▲	Noordoostpolder	48.048	FL	75,0%	-0,3%	11,0%	3,2%	94,2%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	5
3	=	Dronten	42.865	FL	56,0%	-27,0%	5,0%	1,1%	91,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	3
4	▲	Wijchen	41.344	GE	53,0%	-12,0%	1,0%	3,6%	93,0%	40	30	15	10	5	10	9	9	9	9	↗	25
5	▲	Brunssum	27.674	L	64,1%	-2,6%	2,7%	0,5%	103,5%	40	30	15	10	3	10	10	10	9	10	↗	12
6	=	Molenlanden	44.644	ZH	60,9%	-8,1%	2,4%	3,7%	102,9%	40	30	15	10	3	10	10	10	-	10	=	6
7	▲	Veendam	27.466	G	59,6%	8,5%	15,9%	6,2%	97,3%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	8
8	▲	Ridderkerk	47.099	ZH	58,6%	-0,9%	-3,0%	1,6%	96,8%	40	30	15	10	3	10	9	9	9	9	↗	22
9	▲	Heemskerk	39.189	NH	57,8%	16,1%	1,3%	1,0%	104,8%	40	30	15	10	3	10	9	9	10	10	↗	24
10	▼	Dalfsen	29.162	O	54,0%	11,0%	8,0%	2,0%	95,0%	40	30	15	10	3	10	10	10	8	10	↗	4
11	▼	Teylingen	37.942	ZH	52,6%	-11,4%	2,5%	0,8%	96,8%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	↘	7
12	▼	Edam-Volendam	36.471	NH	51,4%	31,6%	-11,8%	6,2%	96,7%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	9
13	▲	Dinkelland	26.594	O	50,0%	18,5%	4,5%	0,4%	100,0%	40	30	15	10	3	10	9	9	8	9	↗	43
14	▼	Nunspeet	28.223	GE	65,4%	11,5%	14,5%	7,4%	613,8%	40	30	15	10	1	10	10	10	8	9	↗	13
15	▼	Wassenaar	27.115	ZH	65,0%	-57,0%	0,0%	3,4%	168,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	=	10
16	▼	Beekdaelen	35.922	L	64,6%	3,2%	2,7%	5,5%	111,5%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	↘	11
17	▼	Hof van Twente	35.056	O	55,3%	35,0%	11,6%	2,70%	114,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	=	14
18	▼	Heemstede	27.557	NH	59,5%	-10,0%	0,0%	2,0%	130,7%	40	30	15	10	1	10	10	10	8	9	↗	16
19	▼	Noordwijk	44.365	ZH	57,5%	23,6%	12,9%	6,7%	112,2%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	=	15
20	▼	Aalsmeer	32.452	NH	54,0%	27,0%	15,0%	3,3%	115,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	8	9	↗	17
21	▼	Lochem	34.069	GE	54,0%	-5,0%	12,0%	6,0%	115,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	9	9	↗	18
22	▲	Leusden	30.713	U	52,0%	10,0%	1,0%	0,0%	93,0%	40	30	15	6	5	10	9	9	8	9	↗	42
23	▲	Uithoorn	31.018	NH	52,0%	37,0%	-1,0%	5,0%	106,0%	40	30	15	10	1	10	8	8	8	8	↗	90
24	▲	Wageningen	39.939	GE	50,4%	22,5%	-0,1%	7,7%	105,1%	40	30	15	10	1	10	8	8	8	8	↗	61
25	▲	Westerwolde	26.571	G	50,0%	23,0%	2,0%	6,9%	114,0%	40	30	15	10	1	10	8	8	9	8	↗	98
26	▼	Huizen	40.938	NH	66,0%	-61,0%	1,0%	0,0%	98,0%	40	30	15	6	3	9	9	9	9	9	↗	20
27	▼	Best	30.608	NB	71,0%	-16,0%	31,5%	3,4%	95,1%	40	30	10	10	3	9	9	9	10	9	↗	26
28	▼	Moerdijk	37.313	NB	56,0%	-8,0%	14,0%	-5,0%	96,0%	40	30	15	3	3	9	10	10	10	10	↘	2
29	▼	Drimmelen	27.476	NB	55,0%	23,0%	1,0%	-1,0%	100,0%	40	30	15	3	3	9	9	9	10	9	↘	23
30	▼	Bronckhorst	36.077	GE	60,7%	-14,3%	0,2%	-5,4%	119,0%	40	30	15	3	1	9	9	9	10	9	↘	21
31	▼	Sliedrecht	25.897	ZH	49,0%	26,0%	3,0%	2,8%	92,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	27
32	▲	Rijssen-Holten	38.231	O	49,0%	37,0%	4,0%	1,1%	79,2%	27	30	15	10	5	9	8	8	9	9	↗	57
33	▼	Tynaarlo	34.221	D	45,0%	53,0%	12,0%	3,9%	80,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	29
34	▲	Raalte	38.140	O	45,0%	53,0%	16,0%	1,0%	94,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	8	↗	44
35	▼	Ooststellingwerf	25.680	FR	41,0%	24,0%	3,0%	4,0%	90,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	=	31
36	▼	Midden-Drenthe	33.689	D	40,0%	40,0%	4,6%	5,6%	86,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	32
37	▼	Waalwijk	49.342	NB	39,9%	71,8%	0,8%	2,0%	81,4%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	8	↗	30
38	▼	Stadskanaal	31.851	G	36,0%	35,0%	0,1%	2,5%	91,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	33
39	▼	Aalten	27.100	GE	33,3%	26,1%	0,4%	6,5%	70,6%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	36
40	▼	Steenwijkerland	44.741	O	33,0%	37,0%	4,0%	4,7%	83,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	35
41	▼	Opsterland	29.791	FR	30,7%	19,8%	2,1%	10,5%	93,1%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	37
42	▲	Oost Gelre	29.603	GE	29,0%	82,0%	2,0%	0,8%	78,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	88
43	▲	Goes	38.950	Z	27,0%	84,0%	1,0%	1,0%	91,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	9	8	↗	74
44	▲	Gilze en Rijen	26.557	NB	26,0%	41,0%	19,0%	4,0%	80,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	7	8	↗	84
45	▼	Cuijk	25.404	NB	25,0%	62,0%	9,0%	9,8%	90,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	-	9	=	39
46	▲	Tholen	26.401	Z	25,0%	44,0%	4,0%	3,9%	94,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	6	8	↗	54
47	▲	Overbetuwe	48.266	GE	23,0%	81,9%	1,8%	5,1%	82,4%	27	30	15	10	5	9	8	8	9	8	↗	89
48	▲	Noordenveld	31.238	D	23,0%	54,0%	2,0%	2,0%	90,0%	27	30	15	10	5	9	7	7	8	7	↗	123

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
49	▼	Leudal	35.928	L	49,0%	42,0%	4,0%	1,0%	98,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	28
50	▲	Berg en Dal	34.951	GE	47,0%	25,0%	1,0%	0,8%	102,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	92
51	▼	Papendrecht	32.208	ZH	44,0%	41,0%	-3,0%	5,9%	98,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	↗	45
52	▲	Ermelo	27.258	GE	42,2%	4,5%	0,4%	8,3%	104,9%	27	30	15	10	3	9	8	8	10	9	↘	62
53	▼	Bernheze	31.715	NB	39,8%	24,4%	8,8%	2,2%	98,5%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	48
54	▼	Hollands Kroon	48.778	NB	39,0%	38,0%	3,0%	3,0%	104,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	47
55	▲	Soest	47.113	U	38,0%	21,0%	3,0%	1,4%	97,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	87
56	▲	Medemblik	45.464	NH	38,0%	11,0%	3,0%	3,0%	99,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	93
57	▼	Coevorden	35.517	D	37,0%	53,0%	9,0%	2,0%	98,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	34
58	▼	Echt-Susteren	31.731	L	35,9%	40,6%	0,7%	2,8%	97,4%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	=	49
59	▲	Oldambt	38.521	G	35,9%	19,4%	0,5%	5,4%	103,2%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	104
60	▼	Winterswijk	29.185	GE	35,0%	74,1%	4,3%	2,6%	99,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	=	46
61	▼	Venray	43.964	L	32,0%	40,0%	-2,0%	6,0%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	51
62	▲	Hulst	27.533	Z	32,0%	40,5%	2,4%	4,9%	104,9%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	76
63	▲	De Ronde Venen	44.955	U	31,0%	49,0%	-3,0%	5,2%	100,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	96
64	▲	Zevenaar	44.645	GE	29,6%	77,2%	14,8%	4,3%	99,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	97
65	▼	Zutphen	48.330	GE	27,0%	51,0%	2,0%	2,0%	99,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	7	8	↗	40
66	▼	Peel en Maas	44.278	L	26,0%	83,0%	2,0%	1,0%	96,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	9	=	53
67	▼	Etten-Leur	44.152	NB	26,0%	45,0%	1,0%	13,0%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	↗	55
68	▲	Boxtel	33.129	NB	24,6%	24,2%	5,1%	11,7%	97,2%	27	30	15	10	3	9	7	7	8	8	↗	116
69	▼	Zaltbommel	29.957	GE	49,0%	29,9%	9,8%	4,3%	108,6%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	59
70	▲	Neder-Betuwe*	25.032	GE	44,0%	33,0%	3,0%	11,0%	117,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	96
71	▼	Tytsjerksteradiel	32.282	FR	43,1%	16,6%	4,7%	1,4%	108,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	6	8	↗	67
72	▼	Voorschoten	25.627	ZH	43,0%	26,0%	5,0%	3,4%	144,8%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	63
73	▼	Sint-Michielsgestel	29.731	NB	42,0%	-4,7%	-4,0%	6,5%	107,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↘	64
74	▼	Leiderdorp	27.464	ZH	41,0%	48,7%	-3,8%	1,4%	126,5%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	58
75	▲	Krimpen aan den IJssel	29.415	ZH	40,4%	30,4%	6,2%	0,0%	127,8%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	100
76	▼	Borger-Odoorn	25.681	D	39,0%	32,0%	2,0%	5,0%	119,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	69
77	▲	Maassluis	34.148	ZH	36,6%	41,6%	2,1%	4,1%	109,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	108
78	▼	Waadhoeke	46.309	FR	36,0%	24,0%	16,0%	3,0%	106,0%	27	30	15	10	1	8	9	9	8	8	=	50
79	▲	Lingewaard	46.963	GE	36,0%	32,0%	0,5%	5,0%	108,3%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	103
80	▼	Kaag en Braassem	27.895	ZH	34,0%	59,0%	11,0%	9,0%	118,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	72
81	▲	Zwijndrecht	44.789	ZH	34,0%	82,0%	3,0%	0,4%	118,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	7	8	↗	101
82	▲	Maasdriel	25.504	GE	33,9%	49,2%	12,6%	5,2%	108,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	-	8	↗	105
83	▼	Montferland	36.359	GE	33,0%	51,0%	0,0%	0,8%	109,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↘	75
84	▲	Deurne	32.606	NB	32,0%	37,0%	9,0%	3,3%	110,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	106
85	▼	Culemborg	29.397	GE	30,0%	42,0%	9,6%	1,4%	108,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↘	70
86	▼	Noardeast-Fryslân	45.593	FR	29,0%	28,0%	0,0%	13,0%	107,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	-	8	=	80
87	▲	Valkenswaard	31.236	NB	29,0%	46,0%	0,0%	3,0%	112,0%	27	30	15	10	1	8	7	7	8	7	↗	117
88	▲	IJsselstein	33.429	U	28,2%	18,4%	-0,6%	4,6%	116,5%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	107
89	▼	Zuidplas	45.794	ZH	28,0%	65,0%	4,0%	1,8%	108,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	7	8	↗	79
90	▲	Bergen (NH)	29.723	NH	28,0%	53,0%	0,0%	2,0%	127,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	91
91	▲	Diemen	31.822	NH	28,0%	19,0%	-11,0%	3,5%	109,0%	27	30	15	10	1	8	7	7	8	8	↗	118
92	▼	Oegstgeest	25.499	ZH	27,5%	69,4%	-5,1%	3,0%	141,2%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	66
93	▼	Buren	27.155	GE	27,0%	0,0%	6,0%	4,2%	137,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	71
94	▲	Oisterwijk	32.503	NB	25,0%	47,0%	6,0%	5,4%	108,0%	27	30	15	10	1	8	7	7	8	7	↗	120
95	▼	Schouwen-Duiveland	34.152	Z	24,2%	50,6%	3,4%	1,4%	119,1%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	78
96	▼	Tiel	42.277	GE	21,0%	72,0%	1,0%	1,2%	108,0%	27	30	15	10	1	8	9	9	9	8	↘	56

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
97	▼	Uden	42.291	NB	44,5%	45,3%	22,8%	3,0%	87,9%	27	30	10	10	5	8	8	8	8	8	↘	83
98	▲	Weststellingwerf	26.278	FR	39,2%	51,1%	20,2%	7,1%	92,4%	27	30	10	10	5	8	8	8	8	8	↗	110
99	▲	Boxmeer	29.609	NB	32,0%	71,0%	21,0%	7,0%	91,0%	27	30	10	10	5	8	8	8	7	7	↗	111
100	▼	Geldrop-Mierlo	40.131	NB	27,0%	77,0%	20,0%	2,0%	83,0%	27	30	10	10	5	8	8	8	8	8	↗	73
101	▼	Oldenzaal	31.741	O	41,0%	42,0%	4,0%	0,0%	96,0%	27	30	15	6	3	8	8	8	8	8	↘	65
102	▼	Aa en Hunze	25.579	D	46,0%	12,0%	5,0%	-3,0%	91,0%	27	30	15	3	5	8	8	8	9	8	↘	86
103	▼	Gorinchem	37.632	ZH	40,0%	65,0%	30,0%	4,0%	104,0%	27	30	10	10	3	8	8	8	6	7	↗	94
104	▼	Schagen	46.833	NH	43,0%	24,0%	3,2%	0,0%	115,0%	27	30	15	6	1	8	8	8	9	8	↘	60
105	▼	Castricum	36.263	NH	42,0%	20,0%	6,0%	0,0%	105,0%	27	30	15	6	1	8	8	8	8	8	↘	85
106	▲	Renkum	31.358	GE	23,8%	24,8%	0,0%	0,0%	138,0%	27	30	15	6	1	8	7	7	8	7	↗	125
107	▲	Waddinxveen	31.342	ZH	41,0%	54,0%	22,0%	0,3%	107,0%	27	30	10	10	1	8	7	7	7	7	↗	112
108	▼	Twenterand	33.718	O	35,4%	21,9%	3,6%	-0,6%	95,9%	27	30	15	3	3	8	9	9	8	8	↘	38
109	▼	Beverwijk	42.084	NH	32,0%	21,0%	0,0%	-1,0%	97,0%	27	30	15	3	3	8	9	9	9	8	↘	52
110	▼	Horst aan de Maas	43.039	L	28,0%	41,0%	1,0%	8,0%	103,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	9	=	81
111	▲	Het Hogeland	48.022	G	23,0%	39,0%	-1,0%	-6,0%	103,0%	27	30	15	3	3	8	6	6	8	7	↗	130
112	▲	Harderwijk	48.857	GE	31,0%	58,3%	50,8%	0,4%	87,3%	27	30	5	10	5	8	7	7	8	8	=	114
113	▲	Heusden	45.557	NB	26,4%	76,3%	43,0%	3,9%	93,0%	27	30	5	10	5	8	6	6	5	6	↗	129
114	▼	Berkelland	43.850	GE	49,3%	9,8%	2,5%	-0,7%	116,7%	27	30	15	3	1	8	10	10	10	9	↘	19
115	▼	Landgraaf	37.023	L	40,4%	17,9%	2,8%	0,0%	109,7%	27	30	15	3	1	8	8	8	9	8	↘	99
116	▼	Vught	31.783	NB	39,0%	74,0%	6,0%	-0,5%	122,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	=	102
117	▼	Albrandswaard	25.934	ZH	35,0%	51,0%	8,0%	-0,8%	127,2%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	68
118	▼	Achtkarspelen	27.954	FR	31,6%	39,6%	1,1%	-0,5%	107,4%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	95
119	▼	Nijkerk	44.311	GE	41,0%	51,0%	23,0%	-0,6%	82,0%	27	30	10	3	5	8	8	8	10	8	↘	109
120	▼	Nieuwkoop	29.304	ZH	47,9%	14,2%	44,1%	3,0%	119,3%	27	30	5	10	1	7	9	9	7	8	↘	41
121	▲	Hendrik-Ido-Ambacht	31.663	ZH	29,0%	85,0%	63,0%	0,7%	107,0%	27	30	5	10	1	7	6	6	3	6	↗	128
122	▼	Rheden	43.435	GE	17,0%	62,0%	0,2%	1,8%	90,0%	13	30	15	10	5	7	7	7	8	7	↘	115
123	▲	Hellevoetsluis	40.574	ZH	16,9%	86,7%	10,7%	0,7%	90,8%	13	30	15	10	5	7	7	7	7	7	↗	124
124	▲	Middelburg	49.199	Z	20,0%	79,0%	37,0%	0,0%	101,0%	27	30	5	6	3	7	5	5	5	5	↗	139
125	▲	Oude IJsselstreek	39.387	GE	19,6%	83,0%	7,0%	1,4%	97,2%	13	30	15	10	3	7	6	6	6	6	↗	131
126	▼	Halderberge	30.770	NB	19,4%	68,7%	5,7%	3,8%	102,5%	13	30	15	10	3	7	7	7	7	7	=	119
127	-	Eemsdelta	45.389	G	16,5%	38,1%	1,4%	0,5%	103,5%	13	30	15	10	3	7				7	=	-
128	▲	Hellendoorn	35.940	O	15,8%	73,6%	0,0%	3,2%	103,8%	13	30	15	10	3	7	6	6	5	6	↗	134
129	▼	De Bilt	43.508	U	18,8%	76,3%	3,0%	1,1%	126,4%	13	30	15	10	1	7	8	8	7	8	↘	82
130	▼	Kerkrade	45.324	L	17,6%	60,2%	0,4%	4,7%	109,6%	13	30	15	10	1	7	7	7	7	7	↘	121
131	▲	Langedijk	28.335	NH	17,0%	73,0%	12,0%	4,0%	118,0%	13	30	15	10	1	7	6	6	4	6	↗	136
132	▲	Dongen	26.483	NB	12,7%	83,0%	14,5%	3,8%	109,0%	13	30	15	10	1	7	5	5	5	6	↗	138
133	▼	Vlissingen	44.585	Z	-15,0%	62,0%	4,0%	8,0%	106,0%	13	30	15	10	1	7	7	7	6	7	↗	122
134	▲	Meppel	34.761	D	10,0%	80,0%	24,0%	0,8%	89,0%	13	30	10	10	5	7	6	6	6	6	↗	137
135	▼	Veldhoven	45.822	NB	27,0%	111,0%	67,0%	3,0%	92,0%	27	20	5	10	5	7	6	6	7	6	↗	132
136	▼	Barendrecht	48.714	ZH	24,7%	90,5%	5,2%	-3,9%	113,6%	27	20	15	3	1	7	8	8	7	8	↘	77
137	▼	Beuningen	26.235	GE	13,8%	50,0%	23,0%	1,5%	104,0%	13	30	10	10	3	7	6	6	5	6	↗	127
138	▼	Gemert-Bakel	31.040	NB	14,7%	64,0%	22,0%	8,0%	114,0%	13	30	10	10	1	6	6	6	7	6	↘	126
139	▼	Eijsden-Margraten	25.857	L	15,0%	105,0%	1,0%	1,0%	122,0%	13	20	15	10	1	6	6	6	7	6	↘	133
140	▼	Utrechtse Heuvelrug	49.981	U	9,1%	97,0%	5,1%	4,5%	130,6%	13	20	15	10	1	6	6	6	5	6	↗	135
141	▼	Bodegraven-Reeuwijk	35.752	ZH	10,2%	138,6%	1,9%	-0,3%	143,1%	13	10	15	3	1	4	4	4	6	5	↘	140

GEMEENTEN MET < 25.000 INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
1	=	Brielle	17.704	ZH	87,0%	-31,0%	17,0%	1,6%	94,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	10	10	↗	1
2	▲	Tubbergen	21.364	O	67,4%	-1,9%	0,0%	0,8%	90,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	10	10	=	4
3	▲	Someren	19.701	NB	65,0%	1,0%	-4,0%	1,0%	87,0%	40	30	15	10	5	10	9	9	9	9	↗	21
4	▲	Putten	24.598	GE	62,0%	-31,0%	0,0%	7,6%	85,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	7
5	▼	Sint Anthonis	11.691	NB	61,3%	20,6%	2,5%	1,1%	92,5%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	3
6	=	Elburg	23.740	GE	59,0%	13,0%	6,0%	2,2%	92,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	9	10	↗	6
7	▲	De Wolden	24.511	D	59,0%	6,0%	1,3%	0,2%	93,0%	40	30	15	10	5	10	10	10	10	10	↗	9
8	▲	Noord-Beveland	7.668	Z	56,2%	13,2%	4,0%	8,2%	92,1%	40	30	15	10	5	10	9	9	8	9	↗	31
9	▲	Son en Breugel	17.775	NB	72,0%	8,0%	-13,0%	3,0%	101,0%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	13
10	▼	Valkenburg aan de Geul	16.167	L	59,7%	-15,3%	0,0%	1,6%	98,4%	40	30	15	10	3	10	10	10	10	10	=	8
11	▲	Eersel	19.823	NB	55,5%	-36,4%	3,2%	2,4%	100,0%	40	30	15	10	3	10	9	9	10	9	↗	23
12	▲	Steenbergen	24.333	NB	53,9%	-3,8%	-10,1%	0,4%	98,1%	40	30	15	10	3	10	9	9	-	9	↗	29
13	▲	Blaricum	12.359	NB	76,5%	-114,7%	-16,7%	8,8%	147,4%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	=	16
14	▲	Doesburg	11.036	GE	68,4%	-11,1%	0,4%	5,2%	111,0%	40	30	15	10	1	10	9	9	9	9	↗	27
15	▼	Hillegom	22.312	ZH	68,2%	3,7%	7,0%	2,4%	107,6%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	↘	12
16	▼	Opmeer	12.074	NH	66,0%	-27,0%	6,0%	9,0%	126,0%	40	30	15	10	1	10	10	10	10	10	=	15
17	▲	Bunnik	15.590	U	55,9%	14,3%	-1,0%	0,4%	142,4%	40	30	15	10	1	10	9	9	10	9	↗	28
18	▲	Pekela	12.196	G	52,0%	3,6%	8,0%	7,4%	107,0%	40	30	15	10	1	10	8	8	8	9	↗	51
19	▼	Bloemendaal	23.732	NH	51,7%	26,2%	0,4%	0,5%	195,4%	40	30	15	10	1	10	10	10	8	9	↗	17
20	▼	Borsele	22.847	Z	51,0%	-1,0%	-3,2%	1,4%	107,0%	40	30	15	10	1	10	9	9	9	9	↗	18
21	▼	Staphorst	17.282	O	85,0%	-51,0%	9,0%	0,0%	95,0%	40	30	15	6	3	9	10	10	10	10	↘	2
22	▲	Drechterland	19.983	NH	53,0%	-6,0%	-6,0%	0,0%	104,0%	40	30	15	6	3	9	8	8	9	8	↗	93
23	▼	Baarle-Nassau	6.931	NB	66,0%	2,0%	0,0%	-1,0%	91,0%	40	30	15	3	5	9	10	10	10	10	↘	14
24	▼	Laarbeek	22.943	NB	57,0%	13,0%	26,0%	11,0%	97,0%	40	30	10	10	3	9	9	9	9	9	=	19
25	▼	Koggenland	23.048	NH	52,6%	8,1%	1,6%	-0,2%	85,1%	40	30	15	3	5	9	10	10	10	10	↘	5
26	=	Rozendaal	1.756	GE	79,0%	-100,0%	5,0%	-12,0%	123,0%	40	30	15	3	1	9	9	9	9	9	↘	26
27	▲	Maasgouw	24.028	L	45,8%	36,7%	0,4%	3,1%	90,6%	27	30	15	10	5	9	9	9	10	9	↘	32
28	▲	Ameland	3.757	FR	43,2%	68,0%	7,0%	9,2%	80,2%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	33
29	▲	Bergeijk	18.879	NB	37,0%	39,0%	15,0%	0,7%	92,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	71
30	▲	Terschelling	4.960	FR	32,0%	37,0%	9,0%	2,0%	94,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	35
31	▲	Bunschoten	22.325	U	31,2%	43,3%	10,3%	1,3%	88,7%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	8	↗	36
32	▲	Texel	13.687	NH	31,0%	47,0%	2,0%	6,0%	94,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	9	9	=	37
33	▲	Veere	21.850	Z	29,0%	44,0%	8,0%	3,6%	90,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	79
34	▲	Baarn	24.876	U	25,9%	42,6%	0,0%	6,0%	8,0%	27	30	15	10	5	9	8	8	8	8	↗	67
35	▲	Bladel	20.718	NB	24,0%	88,0%	3,0%	2,0%	94,0%	27	30	15	10	5	9	9	9	8	9	↗	38
36	▼	Rucphen	23.326	NB	49,3%	38,5%	13,2%	2,2%	98,8%	27	30	15	10	3	9	10	10	10	9	↘	10
37	▲	Cranendonck	20.669	NB	49,0%	32,0%	-6,0%	3,0%	102,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	↗	45
38	▲	Reimerswaal	22.920	Z	49,0%	32,0%	-6,0%	3,0%	102,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	94
39	▼	Nederweert	17.323	L	48,0%	73,0%	0,0%	1,0%	103,0%	27	30	15	10	3	9	10	10	10	9	↘	11
40	▲	Oirschot	19.061	NB	47,9%	24,3%	0,5%	4,3%	101,5%	27	30	15	10	3	9	9	9	10	9	↘	42
41	▼	Beek	15.817	L	46,7%	19,3%	0,0%	3,6%	103,7%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	25
42	▲	Roerdalen	20.558	L	45,2%	14,0%	-1,1%	1,9%	104,2%	27	30	15	10	3	9	8	8	10	9	↘	83
43	▼	Asten	17.068	NB	44,0%	-32,0%	3,0%	7,0%	102,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	10	9	↘	24
44	▼	Zandvoort	17.107	NH	44,0%	43,0%	11,0%	1,0%	100,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	43
45	▼	Landerd	15.817	NB	42,3%	13,4%	7,2%	8,3%	97,7%	27	30	15	10	3	9	9	9	10	9	↘	41
46	▼	Woensdrecht	22.112	NB	40,5%	1,9%	-2,2%	4,7%	97,1%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	=	34
47	▲	Oldebroek	23.930	GE	39,0%	15,0%	3,0%	2,0%	97,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	10	8	=	84
48	▲	Westerveld	19.854	D	35,2%	18,3%	-0,6%	2,8%	96,8%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	77

GEMEENTEN MET < 25.000 INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2021					Opbouw cijfer 2021					Rapportcijfer 2021	Meerjarenperformance					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
49	▼	Druten	19.178	GE	30,0%	48,0%	4,0%	4,0%	96,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	48
50	▼	Wierden	24.643	O	29,8%	38,7%	0,0%	2,4%	101,9%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	46
51	▼	Zwartewaterland	23.012	O	29,1%	60,7%	9,7%	0,2%	99,3%	27	30	15	10	3	9	9	9	7	8	↗	47
52	▲	Schiermonnikoog	944	FR	29,0%	52,0%	6,0%	1,6%	97,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	7	8	↗	59
53	▼	Grave	12.486	NB	28,0%	71,0%	3,4%	3,1%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	8	8	↗	44
54	▼	Sluis	23.141	Z	28,0%	59,0%	1,0%	5,0%	101,0%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	=	49
55	▲	Hilvarenbeek	15.810	NB	27,0%	46,0%	10,0%	3,0%	97,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	9	8	↗	90
56	▲	Gennep	17.237	L	25,9%	47,4%	0,4%	2,9%	97,7%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	78
57	▲	West Maas en Waal	19.675	GE	24,0%	32,0%	1,0%	2,0%	104,0%	27	30	15	10	3	9	8	8	8	8	↗	75
58	▲	Voorst	24.994	GE	22,0%	63,0%	-4,3%	0,2%	103,0%	27	30	15	10	3	9	6	6	8	7	↗	116
59	▼	Bergen (L)	13.106	L	21,1%	77,0%	1,9%	4,3%	97,7%	27	30	15	10	3	9	9	9	9	9	↘	40
60	▼	Voerendaal	12.426	L	45,3%	71,4%	0,0%	5,5%	109,7%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	53
61	▼	Mill en Sint Hubert	11.004	NB	40,0%	20,0%	4,3%	3,0%	114,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	54
62	▲	Mook en Middelaar	7.989	L	38,0%	-19,0%	0,0%	5,0%	114,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	87
63	▼	Lopik	14.512	U	38,0%	27,3%	0,0%	6,5%	135,0%	27	30	15	10	1	8	9	9	10	9	↘	30
64	▲	Wormerland	16.381	NH	37,0%	32,0%	0,0%	4,0%	122,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	97
65	▼	Uitgeest	13.563	NH	35,3%	27,4%	1,0%	7,0%	105,7%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	56
66	▲	Rhenen	20.265	U	35,0%	56,0%	0,1%	5,6%	112,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↗	98
67	▼	Goirle	23.979	NB	32,0%	45,0%	-3,0%	2,0%	105,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	9	8	↘	62
68	▲	Meerssen	18.581	L	30,8%	4,7%	0,0%	5,4%	137,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	99
69	▼	Losser	23.084	O	30,2%	56,0%	6,9%	0,5%	112,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	7	8	↗	60
70	▼	Loon op Zand	23.768	NB	30,0%	35,0%	0,0%	7,0%	120,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	66
71	▼	Alphen-Chaam	10.425	NB	29,0%	51,0%	5,0%	3,0%	116,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	61
72	▼	Heerde	18.976	GE	29,0%	56,0%	2,0%	1,0%	116,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	65
73	▼	Beemster	10.110	NH	28,2%	53,7%	0,0%	5,7%	133,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	↗	58
74	▼	Heiloo	24.417	NH	27,0%	58,0%	16,0%	1,0%	107,0%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	63
75	▲	Woudenberg	13.873	U	26,4%	21,2%	8,6%	0,3%	114,9%	27	30	15	10	1	8	6	6	7	7	↗	117
76	▼	Olst-Wijhe	18.496	O	26,2%	41,0%	4,0%	5,3%	117,4%	27	30	15	10	1	8	8	8	8	8	=	68
77	▲	Dantumadiel	18.957	FR	23,0%	38,0%	2,0%	16,0%	111,0%	27	30	15	10	1	8	7	7	8	8	↗	109
78	▲	Zundert	22.260	NB	23,0%	30,0%	3,0%	0,9%	111,0%	27	30	15	10	1	8	6	6	8	7	↗	119
79	▼	Zeewolde	23.348	FL	70,0%	-30,0%	43,0%	0,0%	105,0%	40	30	5	6	1	8	8	8	8	8	=	72
80	▼	Harlingen	15.904	FR	30,7%	66,0%	30,0%	2,3%	86,1%	27	30	10	10	5	8	8	8	9	8	↘	76
81	▼	Ommen	18.457	O	34,0%	33,0%	14,0%	0,0%	97,0%	27	30	15	6	3	8	8	8	8	8	=	73
82	▼	Weesp	20.766	NH	26,0%	60,0%	1,0%	0,0%	98,0%	27	30	15	6	3	8	8	8	7	8	↗	74
83	▼	Beesel	13.408	L	47,0%	2,0%	2,0%	-3,0%	83,0%	27	30	15	3	5	8	9	9	9	9	↘	20
84	▼	Zoeterwoude	9.302	ZH	45,9%	19,2%	-2,1%	0,0%	108,9%	27	30	15	6	1	8	8	8	8	8	↘	52
85	▼	Stede Broec	21.947	NH	23,0%	35,0%	7,0%	0,0%	113,0%	27	30	15	6	1	8	8	8	9	8	↘	70
86	▲	Hardinxveld-Giessendam	18.511	ZH	48,0%	20,0%	22,0%	1,0%	110,0%	27	30	10	10	1	8	8	8	7	8	↗	92
87	▼	Scherpenzeel	10.317	GE	47,0%	13,0%	29,0%	2,2%	108,0%	27	30	10	10	1	8	9	9	7	8	↘	22
88	▼	Alblasserdam	20.087	ZH	38,0%	67,0%	-1,0%	-3,6%	102,6%	27	30	15	3	3	8	8	8	8	8	↘	85
89	▼	Waterland	17.343	NH	26,7%	45,1%	26,9%	0,2%	106,7%	27	30	10	10	1	8	9	9	8	8	↘	50
90	▲	Landsmeer	11.560	NH	21,0%	63,0%	3,0%	-1,0%	103,0%	27	30	15	3	3	8	7	7	8	7	↗	114
91	▲	Geertruidenberg	21.944	NB	20,1%	47,8%	1,1%	-1,1%	98,0%	27	30	15	3	3	8	6	6	8	7	↗	115
92	▼	Simpelveld	10.425	L	32,0%	31,0%	0,0%	-3,0%	112,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	80
93	▼	Ouder-Amstel	14.212	NH	30,7%	-18,1%	0,0%	-0,5%	110,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	9	8	↘	55
94	▲	Duiven*	24.946	GE	30,1%	1,5%	9,2%	-1,6%	108,2%	27	30	15	3	1	8	7	7	7	7	↗	113
95	▼	Heeze-Leende	16.470	NB	30,0%	26,0%	1,0%	-1,0%	114,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	64
96	▲	Wijk bij Duurstede	23.921	U	26,9%	40,2%	0,3%	-0,8%	119,6%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	100

GEMEENTEN MET < **25.000** INWONERS

Ranking 2021	Positie t.o.v. 2020	Gemeente	Inwoners	Provincie	*Ratioanalyse 2021*					*Opbouw cijfer 2021*					Rapportcijfer 2021	*Meerjarenperformance*					Ranking 2020
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2019	Rapportcijfer 2018	Gem. 2018-2021	Trendrating	
97	▼	Heumen	17.175	GE	22,0%	32,0%	2,3%	-0,6%	108,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	91
98	▲	Wijdemeren	24.494	NH	22,0%	62,0%	0,0%	-2,0%	135,0%	27	30	15	3	1	8	8	8	8	8	↘	101
99	▲	Borne	24.007	O	28,0%	84,0%	62,0%	1,0%	104,0%	27	30	5	10	3	8	3	3	5	5	↗	127
100	▲	Stein	24.803	L	27,0%	95,0%	0,6%	2,0%	103,0%	27	20	15	10	3	8	8	8	-	8	=	102
101	▼	Boekel	11.030	NB	36,0%	44,0%	25,0%	0,0%	110,0%	27	30	10	6	1	7	8	8	9	8	↘	88
102	▼	Reusel-De Mierden	13.271	NB	42,3%	35,1%	50,1%	0,0%	88,7%	27	30	5	6	5	7	8	8	7	7	↘	95
103	=	Renswoude	5.651	U	40,0%	122,0%	18,0%	2,7%	108,0%	27	20	15	10	1	7	7	7	9	8	↘	103
104	▲	Midden-Delfland	19.484	ZH	38,7%	113,8%	10,8%	11,5%	127,4%	27	20	15	10	1	7	7	7	6	7	↗	113
105	▼	Westvoorne	14.960	ZH	36,3%	108,0%	3,1%	0,2%	129,9%	27	20	15	10	1	7	8	8	6	7	↘	57
106	▼	Urk	21.468	FL	33,0%	81,0%	62,0%	3,3%	110,0%	27	30	5	10	1	7	7	7	7	7	=	104
107	▼	Vaals	10.135	L	16,6%	67,9%	13,6%	1,5%	100,4%	13	30	15	10	3	7	7	7	5	7	↗	106
108	▼	Kapelle	13.020	Z	32,0%	98,0%	3,0%	0,0%	106,0%	27	20	15	6	1	7	8	8	8	8	↘	81
109	▼	Hattem	12.307	GE	17,6%	62,0%	2,7%	4,8%	109,0%	13	30	15	10	1	7	7	7	8	7	↘	107
110	▲	Oudewater	10.159	U	16,0%	63,0%	11,0%	4,5%	120,0%	13	30	15	10	1	7	6	6	8	7	↗	120
111	▲	Haaksbergen	24.268	O	12,3%	41,0%	2,1%	2,6%	118,0%	13	30	15	10	1	7	7	7	7	7	=	112
112	▼	Montfoort	13.818	U	11,3%	48,0%	-0,2%	0,8%	124,7%	13	30	15	10	1	7	7	7	8	7	↘	108
113	▲	Westervoort	14.944	GE	9,0%	50,0%	0,3%	3,3%	105,0%	13	30	15	10	1	7	6	6	9	7	↘	122
114	▼	Oostzaan	9.639	NH	8,2%	-27,0%	0,0%	1,1%	129,6%	13	30	15	10	1	7	7	7	5	6	↗	111
115	▼	Waalre	17.626	NB	19,1%	35,2%	10,6%	-0,1%	102,3%	13	30	15	3	3	6	8	8	9	8	↘	69
116	▼	Enkhuizen	18.620	NH	18,0%	62,0%	1,0%	-3,0%	103,0%	13	30	15	3	3	6	8	8	8	8	↘	82
117	▲	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	23.826	NB	30,0%	107,0%	117,0%	3,0%	118,0%	27	20	5	10	1	6	6	6	6	6	=	118
118	▲	Gulpen-Wittem	14.178	L	12,0%	99,0%	1,0%	5,0%	92,0%	13	20	15	10	5	6	6	6	8	7	↘	124
119	▲	Laren	11.528	NH	9,7%	53,0%	1,1%	-2,5%	150,7%	13	30	15	3	1	6	6	6	6	6	↗	121
120	▲	Lisse	23.015	ZH	19,2%	106,4%	0,0%	2,5%	107,0%	13	20	15	10	1	6	6	6	7	6	↘	123
121	▲	Brummen	20.890	GE	11,8%	97,6%	18,3%	9,7%	115,3%	13	20	15	10	1	6	6	6	5	6	↗	125
122	▼	Vlieland	1.195	FR	19,0%	171,0%	0,0%	9,0%	94,0%	13	10	15	10	5	5	9	9	9	8	↘	39
123	▲	Eemnes	9.450	U	16,4%	114,1%	21,9%	-11,5%	130,1%	13	20	10	3	1	5	5	5	8	6	↘	126

Ranking ▲ Gestegen ▼ Gedaald = Blijft gelijk

Trendrating ↗ Gestegen ↘ Gedaald = Blijft gelijk

NB Kijk voor de toelichting op de Trendrating op pagina 42.
De trendrating is gebaseerd op niet afgeronde rapportcijfers, de cijfers in de ranking betreffen afgeronde cijfers (zonder decimaal). De trendrating kan daarom afwijken van de zichtbare trend op basis van de afgeronde cijfers.

GEMIDDELDEN

Gemeente	Inwoners	*Ratioanalyse 2021*					*Opbouw cijfer 2021*					Rapportcijfer 2021	*Opbouw cijfer 2020*					Rapportcijfer 2020
		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Structurele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
> 100.000	6.637.103	35,3%	51,5%	10,0%	4,1%	100,1%	28	28	14	9	3	8	27	28	14	9	3	8
50.000 - 100.000	3.809.799	31,9%	53,7%	9,4%	2,2%	101,3%	26	29	14	9	3	8	26	29	14	8	3	8
25.000 - 50.000	5.033.213	37,2%	39,0%	7,4%	3,0%	107,8%	28	30	14	9	3	8	27	29	14	8	3	8
< 25.000	2.118.927	37,8%	34,9%	6,7%	2,4%	106,0%	28	29	14	9	2	8	28	29	14	7	2	8
Totaal gemiddelde	17.599.042	36,4%	41,0%	7,7%	2,8%	105,5%	28	29	14	9	3	8	27	29	14	8	3	8

NB Deze ranking is gebaseerd op de gepubliceerde jaarcijfers van alle 352 gemeenten.
* Vanwege de overgang naar een andere inwonerscategorie is hier geen positie genoteerd.

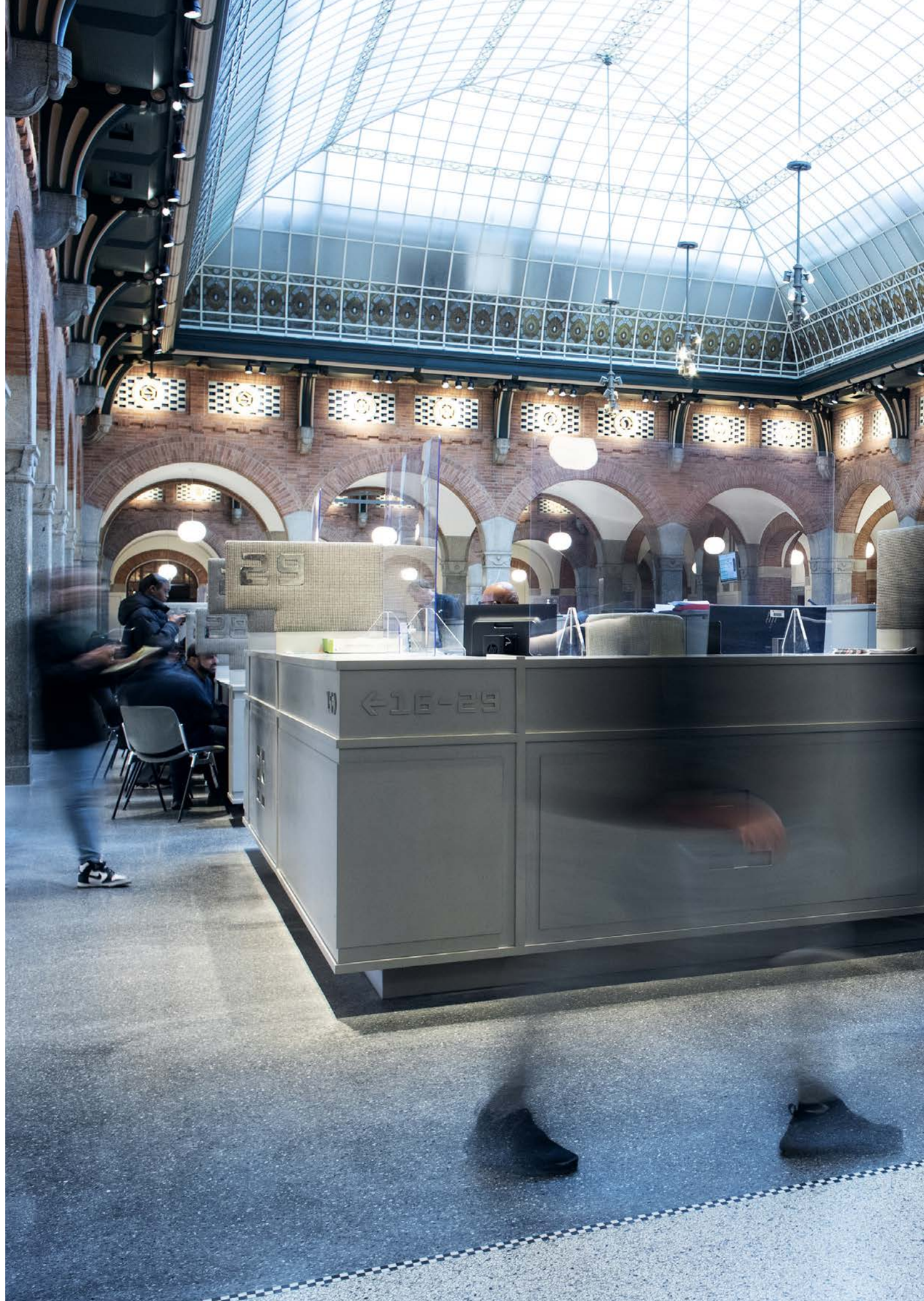

BDO voor de publieke sector

BRANCHEGROEP OVERHEID

De adviseurs van BDO willen een bijdrage leveren aan een goed functionerende overheid en zien gemeenten als de regionale regisseur van de toekomst. Met de overheveling van taken uit het sociaal domein van het Rijk naar gemeenten toe, de energietransitie, de woningmarkt, de voorbereidingen van de implementatie van de Omgevingswet, en uiteraard de financiële uitdagingen die dit alles met zich meebrengt, zijn een doelmatige en doeltreffende bedrijfsvoering bij gemeenten belangrijker dan ooit.

Meer informatie
Branchegroep Overheid van BDO
Tel: 088 - 236 48 06
E-mail: publiekesector@bdo.nl
Internet: bdo.nl/overheid
@BDONederland

BRANCHEGROEP OVERHEID

drs. R.H. (Rob) Bouman RA
partner BDO Audit & Assurance
voorzitter branchegroep Overheid
Tel: 06 - 23 48 45 50
E-mail: rob.bouman@bdo.nl

drs. R.H.C.J. (Robbert) van den Hurk
partner BDO Tax & Legal
Tel: 06 - 31 67 75 31
E-mail: robbert.van.den.hurk@bdo.nl

drs. A.J.M. (Anton) Revenboer
partner BDO Advisory
Tel.: 06 - 54 96 72 93
E-mail: anton.revenboer@bdo.nl

C.M. (Marc) Steehouwer RA MSc
partner BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 46 10 55 43
E-mail: marc.steehouwer@bdo.nl

DE ONDERZOEKERS/ CONTACTPERSONEN

E.J. (Eelke-Jan) Jongsma RA
partner BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 20 25 21 62
E-mail: eelke.jan.jongsma@bdo.nl

E.R. (Esther) Kuik-van Wijk RA MSc
senior manager BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 13 55 81 69
E-mail: esther.kuik@bdo.nl

K.G.A. (Kasper) Kuiper MSc
senior manager publieke sector
Tel: 06 - 48 83 18 20
E-mail: kasper.kuiper@bdo.nl

M. E. (Marco) Pot
partner BDO Advisory
Tel: 06 - 11 00 31 51
E-mail: marco.pot@bdo.nl

COLOFON

Tekst
BDO
Irene Schoemakers

Concept & realisatie
Monte Media

Vormgeving
Ivo van IJzendoorn
Dimitry de Bruin

Infographics
Ivo van IJzendoorn
Marc van Veelen

Fotografie
Friso Keuris
Jaques Tillmanns

‘Een gemeenschappelijke visie op interbestuurlijke samenwerking tussen Rijk en medeoverheden en bekostiging bij de grote opgaven is essentieel’

nieuwe
perspectieven

bdo.nl/overheid

BDO is een op naam van Stichting BDO te Amsterdam geregistreerd merk.

In deze publicatie wordt **BDO** gebruikt ter aanduiding van de organisatie die onder de merknaam 'BDO' actief is op het gebied van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Accountants & Adviseurs is een op naam van BDO Holding B.V. te Eindhoven geregistreerde handelsnaam en wordt gebruikt ter aanduiding van een aantal met elkaar in een groep verbonden rechtspersonen, die ieder afzonderlijk onder de merknaam 'BDO' actief zijn op een bepaald terrein van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Holding B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam 'BDO' optreden.

BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO-netwerk en van elk van de BDO Member Firms.

01/2023 – PS2301